הלכות ציצית פרק א' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור אויף הלכות ציצית — רמב"ם, ספר אהבה

הקדמה: ציצית אין ספר אהבה — וואס פאר א סארט מצוה איז ציצית?

דער רמב"ם שטעלט הלכות ציצית אין ספר אהבה, צוזאמען מיט קריאת שמע, תפילה, תפילין, מזוזה, ספר תורה — מצוות וואס זענען תדיריות (שטענדיג פארקומענדיג).

פשט: ציצית געהערט צו די קאטעגאריע פון מצוות וואס א איד טוט כסדר, יעדן טאג.

חידושים און הסברות:

1. **וואס פאר א סארט מצוה איז ציצית — א „דריטע קאטעגאריע":** ציצית איז נישט אזוי פשוט ווי קריאת שמע (וואס מען מוז צוויי מאל א טאג), און נישט אזוי ווי שילוח הקן (וואס איז נאר ביי א מקרה). ציצית איז א „דריטע קאטעגאריע" — מען איז נאר מחויב אויב מען האט א בגד מיט ארבע כנפות, אבער דאס מאכט עס נישט צו א בלויזע סיטואציע-מצוה, ווייל אין די תורה'ס צייטן איז אן ארבע-כנפות'דיגע בגד געווען דער נארמאלער קלייד. די תורה'ס כוונה איז אז א נארמאלער מענטש זאל יעדן טאג גיין מיט ציצית.

2. **ציצית איז נישט בלויז א „הכשר" ווי שחיטה:** שחיטה איז א וועג וויאזוי מען מעג עסן פלייש (א הכשר), אבער ציצית איז נישט בלויז א „וועג וויאזוי מען מעג אנטון אן ארבע כנפות." די תורה זאגט „וראיתם אותו וזכרתם" — עס איז דא א תכלית, א מצוה בפני עצמה, נישט נאר א תנאי פאר'ן טראגן א בגד. ציצית איז א מצוה חיובית (נישט בלויז קיומית, נישט בלויז א הכשר), נאר דער חיוב טרעט אריין דורך דעם וואס מען האט א בגד. אויב מען האט נישט קיין בגד איז מען פטור, אבער דאס איז דער נארמאלער מצב.

3. **דער רמב"ם'ס באגריף פון „מצוות הכרחיות":** אין סוף ספר המצוות ברענגט דער רמב"ם א ליסט פון זעכציג מצוות וואס ער רופט „מצוות הכרחיות" — **„מצוות המתחייבות בהכרח בכל זמן ובכל מקום בכל איש מישראל, כגון ציצית ותפילין ושמירת שבת."** דער רמב"ם דעפינירט דאס: מצוות וואס זענען מחייב פאר א נארמאלער מענטש — „שעומד בביתו במדינה, ואינו חולה מדוים," ער מאכט סחורה, ער האט קינדער. „הכרחיות" מיינט נישט דווקא אז מען איז א עבריין אויב מען טוט עס נישט, נאר אז אין דעם נארמאלן סדר החיים קומט מען דערצו. ציצית שטייט אין דער ליסט צוזאמען מיט כתיבת ספר תורה, לישא בתולה (קידושין), לקדש את השבת, לשמוע לדברי הנביא, א.א.וו. דער שבתי פרענקל שרייבט אויס די פולע ליסט.

4. **[דיגרעסיע: דער ביאלער רבי (חלקת יהושע)]:** אלס משל פאר דעם חילוק צווישן מצוות תדיריות און מצוות סיטואציע: דער ביאלער רבי האט יעדן טאג נאך שחרית געזוכט מקיים צו זיין הפרשת חלה, כיסוי הדם, א.א.וו. — „אוהב מצוה לא ישבע מצוה." דאס איז א מדת חסידות, נישט א חיוב — א מענטש וואס האט מער מאל מקיים געווען שילוח הקן איז נישט א בעסערער איד, ער האט נאר מער אפארטוניטיס געהאט.

5. **פארוואס ספר אהבה:** פארדעם פאסט ציצית אריין אין ספר אהבה — עס איז א מצוה פון אהבת השם, „לזכור תמיד."

פרק א, הלכה א — באגריף „ציצית" און עטימאלאגיע

דער רמב"ם: „מצות עשה אחת, והיא לעשות ציצית על כנפי הכסות... ענף היוצא מכנף הבגד ממין הבגד יקרא ציצית."

פשט: איין מצות עשה — צו מאכן ציצית אויף די עקן פון דעם בגד. דאס ווארט „ציצית" מיינט א „ענף" (צווייגל/בוש) — א גרופע פאדעמלעך וואס הענגען ביים עק פון א בגד, פון דעם זעלבן מין ווי דער בגד.

חידושים און הסברות:

1. **עטימאלאגיע פון „ציצית":** דער רמב"ם ברענגט אז דאס ווארט ציצית שטאמט פון „ציצת הראש" — א גרופע האר פון קאפ, ווי עס שטייט (יחזקאל ח:ג) „ויקחני בציצת ראשי". אויב ציצית מיינט א קבוצה פון הערעלעך, קען עס אויך מיינען א קבוצה פון פאדעמלעך. ביידע זענען „ציצית" — נישט אז ציצית איז דומה צו ציצת הראש, נאר ביידע טיילן דעם זעלבן שורש-באדייטונג.

2. **„ציצית" מיינט דעם לבן, נישט דעם תכלת:** דער ווארט „ציצית" מיינט אייגנטלעך דעם ענף/פרינדזש פונעם בגד (דער לבן), נישט דעם תכלת. ציצית איז ווי „ציצית ראשו" — א פאניטעל, עפעס וואס דרייט זיך ארויס. דער תכלת ווערט ארויפגעלייגט אויף דעם ציצית, אבער אליין איז ער נישט „ציצית."

3. **[דיגרעסיע: ר' נחמן'ס ביטוי וועגן ציצית:]** פון דעם פסוק „ויקחני בציצת ראשי" (וואו יחזקאל ווערט גענומען ביי די האר פון קאפ צו זען דעם בית המקדש אין נבואה) שטאמט ר' נחמן מברסלב'ס ביטוי אז ער גייט ארויסשלעפן אידן פון גיהנם ביי די פאות. דאס איז דער סוד פון ציצית — אזוי ווי ציצית שלעפט ארויס דעם מענטש פון גיהנם, אזוי שלעפט ציצית ארויס די בהמיות פון דעם מענטש. אויך ווערט דערמאנט א שייכות צום ציץ פון כהן גדול, וואס הענגט אויך ביי די האר פון קאפ.

4. **[דיגרעסיע: פארוואס האבן מצוות „פלאכע" נעמען?]** דריי וויכטיגע מצוות — ציצית, תפילין, מזוזה — האבן אלע „פלאכע", גשמיות'דיגע נעמען: ציצית = הערעלעך, תפילין = טוטפות (אומקלאר), מזוזה = שוועל. קיינע פון זיי האט א „מארקעטינג-נאמען" ווי „זכרון" אדער „עדות". דער „זכרון בין עיניך" וואלט געווען א בעסערער נאמען ווי „תפילין", ווייל עס זאגט וואס עס טוט. דאס איז בכוונה — א אידישע נטיה צו זיין „ממעט בגובהות השם", צו זיין איידל און נישט עקספליסיט, אזוי ווי דער זוהר זאגט וועגן צניעות. די תורה איז געגעבן געווארן צו עכטע מענטשן אן מארקעטינג.

5. **דער רמב"ם'ס שיטה אין סדר הדרשה:** די רוב מצוות אין ספר אהבה הייבן אן מיט א באשרייבונג פון דער ריאליטי/מציאות פון דער מצוה (וואס איז ציצית?), נישט מיט „מצות עשה לעשות כך וכך". דאס איז ווי מען דערקלערט ערשט וואס א מאשין איז, און דערנאך ווי מען נוצט עס. אפשר ווייל ספר אהבה האנדלט מיט זאכן וואס מען טוט א גאנצע צייט, דארף מען ערשט פארשטיין וואס עס איז.

פרק א, הלכה א (המשך) — חוטי לבן

דער רמב"ם: „וזה יקרא לבן... ואין לחוטי הענף מנין מן התורה."

פשט: אין לשון חכמים ווערן די חוטים גערופן „לבן". „לבן" מיינט נישט אז מען מוז עס פארבן ווייס, נאר פארקערט — עס הייסט „לבן" ווייל עס האט נישט קיין ספעציפישע פארב-מצוה. לבן איז דער בעיסיק אונטערגרונט — אזוי ווי א ליידיגע צעטל הייסט א „ווייסע צעטל", אזוי הייסט א חוט וואס איז נישט געפארבט „לבן". עס מיינט פשוט „נישט תכלת".

חידוש: די תורה זאגט נישט וויפיל חוטים דער ענף דארף האבן. שפעטער גייט דער רמב"ם זאגן וויפיל מען פירט זיך, אבער מדאורייתא איז נישטא קיין שיעור.

פרק א, הלכה א (המשך) — חוט תכלת

דער רמב"ם: „ולוקחין חוט צמר... צבוע כעין הרקיע, וכורכו על הכנף... חוט זה שצבעו כעין הרקיע הוא הנקרא תכלת."

פשט: מען נעמט א חוט פון צמר (ספעציפיש צמר, נישט ווי לבן וואס קען זיין פון דעם זעלבן מין ווי דער בגד), פארבט עס „כעין הרקיע" (א בלויע קאליר ווי דער הימל), און דרייט עס ארום אויף די כנף, ארום די ווייסע חוטין.

חידושים:

1. **תכלת איז נישט א נאמען פון א קאליר, נאר א נאמען פון א חוט:** דער רמב"ם זאגט „חוט זה... הוא הנקרא תכלת" — תכלת איז דער נאמען פון דעם געפארבטן חוט, נישט פון דער פארב אליין. געגוי ווי „לבן" אין קאנטעקסט פון ציצית מיינט נישט די פארב ווייס נאר דעם חוט, אזוי מיינט „תכלת" דעם חוט. ווען חז"ל רעדן פון „לבן ותכלת" רעדן זיי פון צוויי סארטן חוטין. אויך אין דער תורה כלל, ווען עס שטייט „תכלת", מיינט עס צמר הצבוע בתכלת (נישט נאר א פארב), דערפאר שטייט נישט „מילת תכלת".

2. **שיעור כריכות מדאורייתא: „ומנין הכריכות שכורך חוט זה — שבע מן התורה"** — וויפיל מאל מען דרייט ארום דעם תכלת חוט איז שבע מאל, און דאס איז מדאורייתא.

פרק א, הלכה א (המשך) — לבן ותכלת: צוויי חלקים, איין מצוה

דער רמב"ם: „נמצאת אומר חוט לבן וחוט תכלת... הרי זו מצוה אחת שיש בה שתי צביעות."

פשט: אף אויב עס זענען דא צוויי סארטן חוטין (לבן און תכלת), איז עס איין מצוה מיט צוויי קאלירן, נישט צוויי באזונדערע מצוות.

חידושים:

1. **צוויי ציוויים אין איין מצוה:** די מצוה פון ציצית האט צוויי חלקים — **„אחד שהוא שנים."** ערשטנס: **„שיעשו על הכנף ענף יוצא ממנו"** — מ'זאל מאכן אן ענף פון דעם כנף פון בגד. צווייטנס: אויף דעם ענף זאל מען ארומבינדן א **פתיל תכלת**. צוויי פסוקים: **„ועשו להם ציצית"** — די עצם מצוה פון ציצית; **„ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת"** — א נייע מצוה אויף דעם ציצית. דער לבן איז דער ענף — די פרינדזשעס וואס שטעקן זיך ארויס פונעם בגד אליין ביי די עקן. ס'איז נישט א באזונדערער פאדעם וואס מ'לייגט צו, נאר דער בגד'ס אייגענע סחורה וואס מ'שלעפט ארויס. דער תכלת ווערט דערנאך ארומגעבונדן אויף דעם ענף.

2. **מקור פון ספר המצוות פארוואס ס'איז איין מצוה:**ביידע חלקים (לבן און תכלת) האבן די זעלבע תכלית — **„למען תזכרו ועשיתם"**. אבער דער רמב"ם גייט ווייטער: ס'איז נישט גענוג אז די תכלית איז דאס זעלבע (ווייל תפילין האט אויך א תכלית פון זכירה, און ס'איז דאך א באזונדערע מצוה). דער שליסל איז אז ס'איז **אויף די זעלבע מעשה מצוה** — ביידע זענען די זעלבע סארט מעשה (עפעס אויפ'ן בגד). ווען ס'איז די זעלבע מעשה מצוה **און** די זעלבע תכלית, אפילו מיט צוויי צבעים, איז עס איין מצוה.

3. **נפקא מינה פון „איין מצוה":** (א) לענין מנין המצוות — מ'רעכנט עס ווי איין מצוה, נישט צוויי; (ב) אפשר לענין ברכות — נאר איין ברכה; (ג) אפשר לענין עשה דוחה לא תעשה — צי צוויי עשה'ס העלפן מער ווי איינס. דער מסקנא איז אז דער רמב"ם'ס עיקר כוונה איז לענין מנין המצוות, ווי ער ברענגט עס אין ספר המצוות.

פרק א, הלכה א (המשך) — תכלת אינו מעכב את הלבן

דער רמב"ם: „תכלת אינו מעכב את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת."

פשט: זיי זענען נישט מעכב איינער דעם אנדערן. אויב איינער האט נישט קיין תכלת, גייט ער מיט לבן אליין. אויב ער האט געהאט ביידע און דער לבן האט זיך צעריסן (נפסק עד הכנף), בלייבט דער תכלת כשר.

חידושים:

1. **תכלת אליין — נאר בדיעבד:** מ'קען נישט לכתחילה מאכן תכלת אליין אן לבן, ווייל תכלת ווערט ארומגעבונדן אויף דעם לבן — ער דארף עפעס אויף וואס צו הענגען. אבער אויב מ'האט געמאכט ביידע כדין, און דערנאך האט זיך דער לבן צעריסן (נפסק עד הכנף), בלייבט דער תכלת כשר — ער איז למפרע געווארן „תכלת לבד."

2. **קשיא אויף „נפסק עד הכנף":** ווען דער לבן איז נפסק עד הכנף — וואס בלייבט איבער? „כנף" מיינט דער בגד אליין. ס'בלייבט דער בגד מיט דעם תכלת קאנעקטעד צו דעם, און דאס איז גענוג פאר מצות תכלת.

3. **סיטואציע אן לבן לכתחילה:** ס'ווערט דיסקוטירט צי ס'איז מציאות'דיג מעגליך אז איינער זאל נישט האבן קיין לבן — למשל, זיין בגד איז צו קליין און ער קען נישט ארויסשלעפן גענוג חוטים, אדער ער האט נישט דעם שיעור.

פרק א, הלכה א (סוף) — איין מצוה, נישט צוויי

דער רמב"ם: „אע"פ שאין אחד מעכב את חבירו... הרי היא מצות עשה אחת, ולובש טלית שיש בה לבן או תכלת או שניהם כאחד הרי קיים מצות עשה אחת."

פשט: ווער עס טראגט א טלית מיט לבן אדער תכלת אדער ביידע — האט מקיים געווען איין מצות עשה.

הלכה יא — ארבע ציציות מעכבות זו את זו

דער רמב"ם: ארבע ציציות מעכבות זו את זו.

פשט: א בגד וואס איז מחויב אין ציצית מיט פיר עקן, מוז האבן אלע פיר ציציות; מ'קען נישט מקיים זיין די מצוה מיט נאר דריי.

חידוש: דאס ווערט געברענגט אלס א נאכפאלג פון דער פריערדיגער דיסקוסיע — דארט איז דער חידוש אז תכלת און לבן זענען נישט מעכב איינער דעם צווייטן (ווייל זיי זענען איין מצוה מיט צוויי ציוויים), אבער ביי ארבע ציציות אויף ארבע קרנות — דארט יא איז עס מעכב.

הלכה יב — כיצד עושין ציצית: מקום ההנחה, חוטין, ושיעורים

דער רמב"ם: מתחיל מסביב של טלית שהוא סוף האריג, ומרחיק ממנו לא יותר משלש אצבעות למעלה ולא פחות מקשר גודל. ומכניס שם ארבעה חוטים, כופלן, נמצאו שמונה חוטין תלויין מן הקרן. ואורך החוטין השמונה לא יפחות מארבע אצבעות.

פשט: מ'לייגט אריין די חוטים אין א לאך אין דער עק פון דעם בגד, דריי אצבעות פון דער עק (נישט מער, און נישט ווייניגער פון א קשר גודל). מ'לייגט אריין פיר חוטים, מ'פאלדט זיי, קומט אויס אכט חוטין וואס הענגען ארויס. די מינימום לענג איז פיר אצבעות (גודל), אבער לענגער איז מותר.

חידושים:

1. **קשר גודל:** „קשר גודל" מיינט דער ביין (joint) פון דעם גודל (פינגער), ווי „קשרי אצבעות" — נישט א שטריק ארומגעדרייט ארום דעם גודל.

2. **מנין חוטים:** דער מנין פון חוטים (פיר, וואס ווערט אכט) איז נישט מן התורה – דער רמב"ם שרייבט דא פראקטיש וויאזוי אידן טוען עס.

3. **לאך אין בגד:** דער רמב"ם זאגט „מכניס שם" אבער דערקלערט נישט עקספליציט אז מ'מאכט א לאך. אלטע בגדים זענען געוועזן לויזער געוועבט, אזוי אז מ'האט געקענט דורכשטופן די חוטים.

הלכה יב (המשך) – חוט תכלת: שיטת הרמב"ם vs. ראב"ד

דער רמב"ם: ויהיה אחד מן שמונת החוטין חוט תכלת והשבעה לבן.

פשט: איינער פון די אכט חוטין (נאכ'ן פאלדן) זאל זיין תכלת, און זיבן זאלן זיין לבן.

חידושים:

1. **א האלבע חוט תכלת:** לויט דעם רמב"ם קומט אויס אז מ'פארבט נאר א **האלבע** חוט תכלת. ווייל מ'לייגט ארײַן פיר חוטים און מ'פאלדט זיי, קומט אויס אכט. אויב נאר איינער פון די אכט איז תכלת, מיינט עס אז מ'האט נאר א האלבע חוט געפארבט – איין זייט פון דעם געפאלדעטן חוט איז תכלת, די אנדערע זייט איז לבן. דער רמב"ם אליין איז געפרעגט געווארן אויף דעם און האט באשטעטיגט אז ער מיינט טאקע אז מ'פארבט א האלבע חוט.

2. **ראב"ד'ס השגה:** דער ראב"ד זאגט **„אמר אברהם, טעות הוא זה"** – דאס איז א טעות. לויט דעם ראב"ד דארף מען **שנים של תכלת וששה לבנים** – צוויי פון די אכט זאלן זיין תכלת (א גאנצע חוט, נישט א האלבע). ס'איז דא פארשידענע טענות וויאזוי מ'טייטשט די גמרא אין דעם.

הלכה יג – סדר הכריכות והחוליות

דער רמב"ם: מ'נעמט איינע פון די חוטי לבן און מ'מאכט איין כריכה ארום די אנדערע חוטים בצד הבגד. נאכדעם נעמט מען דעם חוט התכלת און כורך בו שתי כריכות בצד כריכה של לבן וקושר. די דריי כריכות צוזאמען (1 לבן + 2 תכלת) הייסן א חוליה. נאכדעם מ'לאזט אביסל פלאץ, מאכט מען א צווייטע חוליה פון תכלת לבדו (3 כריכות תכלת), און אזוי ווייטער. ביי דער לעצטער חוליה מאכט מען שתי כריכות תכלת און כריכה אחרונה של לבן. הואיל והתחיל בלבן מסיים בו, שמעלין בקודש ולא מורידין.

פשט: דער סדר איז: ערשטע חוליה הייבט אן מיט לבן, מיטעלסטע חוליות זענען תכלת, לעצטע חוליה ענדיגט מיט לבן. דער רמב"ם זאגט נישט וויפיל חוליות אינגאנצן.

חידושים:

1. **פארוואס הייבט מען אן מיט לבן?** דער רמב"ם: **כדי שיהא סמוך לכנף מינו** – דער בגד איז לבן, זאל דער נאנטסטער חוט צום בגד אויך זיין לבן.

2. **טייטש פון „מעלין בקודש ולא מורידין" אין דעם קאנטעקסט:** „מעלין בקודש ולא מורידין" מיינט דא **נישט** אז לבן איז הייליגער ווי תכלת.ביידע זענען איין מצוה. דער טייטש איז: ווײַבאלד מ'האט אנגעהויבן מיט לבן – מ'האט אים געגעבן א ראלע, א כבוד – טאר מען אים נישט אינגאנצן אוועקווארפן. מ'טאר נישט „מוריד" זיין דעם לבן, אז ער זאל ווערן גארנישט. דאס הייסט „מעלין בקודש ולא מורידין" – מ'נעמט נישט אראפ א זאך וואס מ'האט שוין געגעבן פאר קדושה.

3. **קשר עליון – רמב"ם vs. ראב"ד:** דער רמב"ם זאגט בכלל נישט אז מ'בינדט צו די ציצית אויף די בגד פאר די כריכות. ער דערמאנט נאר א קשר נאך די כריכות, אויף די חוליא. אין גמרא ווערט דערמאנט א „קשר עליון" – דער ערשטער קשר. דער ראב"ד ווייל דאס פיקסן. אבער דער רמב"ם איז נישט גורס דעם, און לערנט „קשר עליון" אז עס מיינט די ערשטע חוליא – דארט מאכט מען א קשר, נישט נעבן דעם באזונדער.

4. **ראב"ד'ס השגה אויף דעם סדר:** דער ראב"ד זאגט **„לא שורש ולא ענף"** – דער גאנצער סדר פון כריכות האט נישט קיין מקור. זיין הויפט טענה: אויב דער רמב"ם'ס סדר מאכט אז כמעט אלע חוליות זענען תכלת, און נאר די ערשטע און לעצטע כריכה זענען לבן, איז עס א „פורים" – מ'זאגט מ'כבוד'ט דעם לבן, אבער אין אמת'ן האט מען אסאך מער תכלת ווי לבן.

5. **ראב"ד'ס אלטערנאטיווער סדר (בשם רב נטרונאי):** דער ראב"ד ברענגט אן אנדערע שיטה: יעדע חוליה ווערט געמאכט מיט **ביידע** – תכלת און לבן צוזאמען. יעדע חוליה האט זעקס כריכות (נישט דריי), ווייל מ'נוצט ביידע חוטים אין יעדער חוליה. אויך דער קשר פון אויבן איז פון תכלת מיט לבן צוזאמען. דאס איז דער עיקר מחלוקת צווישן רמב"ם און ראב"ד – צי יעדע חוליה איז פון איין פארב (רמב"ם), צי פון ביידע צוזאמען (ראב"ד).

הלכה יג (המשך) – כמה חוליות עושה

דער רמב"ם: „כמה חוליות עושה בכל קרן וקרן? לא יפחות משבע ולא יוסיף על שלש עשרה, וזהו מצוה מן המובחר."

פשט: מ'מאכט צווישן 7 און 13 חוליות אויף יעדע ווינקל.

חידושים:

1. **וואס מיינט „מצוה מן המובחר":** צי דרייצן אליין איז מצוה מן המובחר, צי דער גאנצער ריינדזש צווישן 7 און 13? פון שאלות ותשובות קומט ארויס אז מצוה מן המובחר איז אז ס'זאל זיין צווישן 7 און 13, נישט אז דרייצן ספעציפיש איז די מצוה מן המובחר.

2. **מקור:** א ברייתא: „לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים, והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה" – 7 רקיעים + 6 אוירים (לופט) צווישן זיי = 13.

הלכה יג (המשך) – בדיעבד: חוליא אחת כשר

דער רמב"ם: „ואם לא כרך אלא חוליא אחת, הרי זה כשר. ואם כרך חוליות על רוב הציצית, הרי זה כשר."

פשט: איין חוליא איז כשר בדיעבד; אויך אויב מ'האט כריכות אויף רוב פון די ציצית איז כשר. די גאנצע ענין פון חוליות איז א שיינע דיזיין – מצוה מן המובחר, נישט מעכב.

חידוש: „היפות שבהן שבע" – 7 חוליות איז דאס שיינסטע, אבער ס'איז זיכער נישט מעכב.

הלכה יג (המשך) – שליש כריכות, שני שלישים ענף

דער רמב"ם: „ורוב נוי החוליות שכל החוליות יהיו בשליש החוטין המשתלשלין, ושני שלישי ענף."

פשט: די שיינקייט איז אז די כריכות זאלן זיין א דריטל פון די הענגענדיגע פעדעם, און צוויי דריטל זאל הענגען פריי אלס ענף.

חידוש: ביי רוב מענטשן'ס ציצית איז דער ענף אסאך צו לאנג – מער ווי צוויי דריטל – און ס'איז נישט שיין, מ'דארף עס אפשניידן. (דער שיעור פון ציצית איז ד' אצבעות, „ואם יתר על כן יש לו כשרות".)

הלכה יג (המשך) – לבן בלא תכלת: אונזער מנהג

דער רמב"ם: אויב איינער האט נישט קיין תכלת, נעמט ער איינער פון די 8 חוטים און כורך דערמיט, און מניח שני שלישים ענף. „אם רצה לכרוך עושה חוליות חוליות."

פשט: מ'קען מאכן חוליות אויך מיט לבן אליין, אבער מ'מוז נישט.

חידושים:

1. **אונזער מנהג פון 5 קשרים:** דער עולם מאכט 7, 8, 11, 13 כריכות מיט 5 קשרים דערצווישן. דער רא"ש ברענגט דעם מנהג – 5 קשרים כנגד חמשה חומשי תורה.

2. **זענען אונזערע כריכות שוין חוליות?** יא – אונזערע שטיקלעך כריכות (7, 8, 11, 13) מיט קשרים דערצווישן זענען טאקע די חוליות וואס די גמרא רעדט. א חוליא = א כריכה מיט א קשר דערנאך. מ'דארף נישט נאך עקסטערע קליינע חוליות צולייגן.

3. **קריטיק אויף „דאבלינג":** ס'איז דא מנהגים (חב"ד, סקווירא) וואס מאכן חוץ פון די רגילע קשרים אויך נאך באזונדערע חוליות – יעדע דריי כריכות מאכן זיי נאך א שטיקל קשר. דאס איז א „דאבלינג פון די זעלבע זאך" – מ'מאכט שוין חוליות דורך די רגילע כריכות, פארוואס נאך אמאל?

4. **תכלת מיט אונזער מנהג:** איינער וואס לייגט תכלת דארף נישט טוישן זיין שיטת הקשירה. אונזער מנהג פון כריכות מיט קשרים איז שוין גוט אויך מיט תכלת. דער לבן וואס מ'דרייט ארום איבער אלע חוליות וואלט געוועןדי תכלת, חוץ פון ערשטע און לעצטע וואס דער רמב"ם זאגט זאלן זיין לבן.

הלכה – חוטים שזורין

דער רמב"ם: „חוט אחד לבן וחוט אחד של תכלת, אם רצה לעשותן שזורין..."

פשט: שזורין = צוזאמגעדרייט (ווי „שש משזר"). אונזערע ציצית זענען שזורין – א בינטל פון חוטים צוזאמגענייט. יעדע חוט קען זיין א חוט פאר זיך, אבער אויב ס'איז צוזאמגעדרייט פון אסאך חוטים איז אויך גוט.

חידוש: אפילו אויב א חוט איז כפול משמונה חוטים, אויב עס איז גוט שזור (צוזאמגעדרייט), ווערט עס געציילט ווי איין חוט. דער חילוק צווישן „חוטים" און „א חוט" – יעדער איינצלנער פאדעם איז א חוט פאר זיך, אבער ווען זיי ווערן שזור, ווערט דאס גאנצע בינטל איין חוט. דאס מיינט אז מען דארף אכט אזעלכע שזור'ע חוטים פאר ציצית.

הלכה – טוויה לשמה

דער רמב"ם: „חוטי ציצית בין לבן בין תכלת צריכין טוויה לשם ציצית."

פשט: די חוטים דארפן ווערן געשפונען (נטווה) לשם ציצית.

חידוש – וואס מיינט „לשמה": צוויי מהלכים:

1) **לשמה = כוונה/מחשבה** – דער וואס מאכט עס דארף וויסן אז ער מאכט ציצית פאר א מצוה.

2) **לשמה = לשם א חשוב'ע זאך** – ס'זאל זיין גוטע קוואליטעט, געמאכט ספעציעל פאר ציצית, נישט פון שריים אדער מינדערווערטיגע מאטעריאל. נישט „לשם מצות ציצית" נאר „לשם ציצית" – אז עס זאל זיין א ווערדיגע זאך.

דער צווייטער מהלך ווערט שטארק אונטערשטיצט דורך מערערע ראיות (זע ווייטער).

הלכה – קוואליטעט צמר: וואס מען טאר נישט נוצן

דער רמב"ם: „לא מן הצמר הנאחז בקוצים כשהצאן רובצות ביניהם, ולא מן הנימין הנתלשים מן הבהמה, ולא מהשיריים שמשיירים בסוף הגיזה, אלא מן הגיזה של צמר או מן הפשתן."

פשט: מען דארף נוצן גוטע, חשוב'ע סחורה – נישט אויפגעקליבענע שטיקלעך פון דערנער, נישט אויסגעקעמטע פאדעמלעך, נישט אפגעשניטענע פופעדערס.

חידוש – פארבינדונג צו לשמה: דער רמב"ם שטעלט דאס אריין אונטער דער קאטעגאריע פון לשמה. דער טעם איז משום **„זה אלי ואנוהו"** – מען זאל מקיים זיין מצוות באופן נאה. אין אנדערע מקומות שטייט דער טעם איז משום **ביזוי מצוה.** דאס ווייזט אז „לשמה" האט דא א ברייטערע באדייטונג – נישט נאר כוונה אין מחשבה, נאר אז דער מאטעריאל גופא זאל זיין ווערדיג און חשוב, געמאכט ספעציעל פאר דעם צוועק. ס'דארף זיין „אריגינעל, נישט ריסייקלט."

הלכה – פסולים: גזל, עבודה זרה, קדשים

דער רמב"ם: צמר פון גזל, פון עיר הנדחת (וואס דארף פארברענט ווערן), פון קדשים (מעילה), פון משתחוה לבהמה (עבודה זרה) – אלע זענען פסול לציצית, ווייל עס איז א מצוה הבאה בעבירה.

חידוש – משתחוה לבהמה vs. משתחוה לפשתן:

דער רמב"ם מחלק: ביי א **בהמה** וואס מען האט זיך משתחוה געווען – די צמר איז פסול אפילו נאכדעם וואס מען האט עס אפגעשניטן. אבער ביי **פשתן** (א געוואקס/נטיעה) וואס מען האט זיך משתחוה געווען – ווען מען שניידט עס אפ און מאכט דערפון חוטים, איז עס כשר, **„שהרי נשתנה"** – עס האט זיך געטוישט.

קשיא: פארוואס הייסט דאס שניידן פון פשתן „נשתנה" אבער דאס שניידן פון צמר פון א בהמה הייסט נישט „נשתנה"?

תירוץ: פשתן איז **„מתחילה עץ והשתא חוט"** – עס איז פון אנהויב א בוים/פלאנץ און יעצט א פאדעם, א גאנצע אנדערע זאך. אבער צמר איז נאך אלץ צמר – אויף דער בהמה הייסט עס צמר, אפגעשניטן הייסט עס אויך צמר. קיין שינוי איז נישט דא. פשתן (לינען/פלעקס) זעט אויס אינגאנצן אנדערש ווי עס וואקסט – עס איז א פלאנץ מיט שטעקנס, און דערנאך ווערט עס א פאדעם. דאס איז א ממש'ער שינוי.

[דיגרעסיע: פשתן vs. קאטאן:] פשתן (לינען/פלעקס) איז נישט קאטאן. קאטאן קומט נישט אריין אין צמר ופשתים בכלל. פשתן וואקסט ווי א פלאוער/פלאנץ, און מען מאכט דעם פאדעם פון די שטעקנס, נישט פון דער בלום.

נאך א חידוש – פארבינדונג צו הלכות עבודה זרה: אין הלכות עבודה זרה שטייט אז א בהמה וואס מען האט זיך משתחוה געווען, ווען מען שחט'ט עס, ווערט עס נישט אסור'ט (ווייל א בהמה איז נישט בתפיסת יד אדם – זי באלאנגט פאר זיך אליין). אבער **למצוה** פאסט עס נישט – דאס איז א חילוק וואס דער רמב"ם ברענגט דא אבער נישט אין הלכות עבודה זרה גופא.

הלכה – גוי מאכט ציצית

דער רמב"ם: „ציצית שעשאה גוי פסולה, שנאמר 'דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית'." אבער „אם עשאה ישראל בלא כוונה – כשירה."

פשט: א גוי טאר נישט מאכן ציצית – דער פסוק זאגט „בני ישראל" זאלן מאכן. אבער א איד וואס מאכט ציצית אן כוונה – איז כשר.

חידוש – גרויסע ראיה פאר דעם טייטש פון „לשמה":

דער רמב"ם זאגט **נישט** אז א גוי איז פסול ווייל ער קען נישט מאכן „לשמה" (אזוי ווי ער זאגט ביי אנדערע זאכן, ווי תפילין, וואו מען טרוסט נישט א גוי'ס כוונה). דא איז דער טעם פשוט פון דעם פסוק – „בני ישראל", נישט א גוי.

נאך מער: אויב א איד מאכט ציצית **בלא כוונה** איז עס כשר! דאס איז א סתירה צו דעם פשוט'ן פארשטאנד פון „טוויה לשמה" (אז מען דארף כוונה). דערפאר מוז מען זאגן:

- **„טוויה לשמה"** מיינט **נישט** כוונה/מחשבה ביים מאכן, נאר אז דער מאטעריאל זאל זיין חשוב און ספעציעל צוגעגרייט פאר ציצית – גוטע קוואליטעט, נישט שריים.

- מען קען נישט זאגן אז טוויה דארף לשמה אבער עשיה דארף נישט לשמה – דאס מאכט נישט קיין סענס.

- דערפאר: „לשמה" = לשם א חשוב'ע זאך, נישט = כוונת המצוה. א גוי איז פסול נישט מצד לשמה נאר מצד „בני ישראל ועשו."

הלכה – תעשה ולא מן העשוי

דער רמב"ם: „ציצית שנעשה מן העשוי מקודם פסולה. כיצד? הביא כנף שיש בו ציצית ותפרו על הבגד – אפילו יש בו כנף עמל אמה –

פסולה, שנאמר 'ועשו להם ציצית', לא מן העשוי. הרי זה דומה למי שנעשה מאליו."

פשט: מ'קען נישט נעמען א שטיקל בגד וואס האט שוין ציצית און עס צונייען אויף אן אנדער בגד – אפילו דאס שטיקל איז גרויס גענוג (אמה על אמה). דאס איז פסול ווייל ס'איז „מן העשוי" – ס'איז שוין פארטיג געמאכט, נישט פריש געמאכט לשם מצוה.

חידוש: דער עיקר פון תעשה ולא מן העשוי איז אן ענין פון **כוונה בשעת מעשה** – מ'דארף אקטיוו מאכן די ציצית אויף דעם בגד, נישט נעמען עפעס וואס איז שוין „רעדי-מעיד." דער רמב"ם פארגלייכט עס צו „נעשה מאליו" – ס'איז אזוי ווי עס האט זיך געמאכט פון זיך אליין. דער כלל פון תעשה ולא מן העשוי געפינט מען אויך ביי סוכה, מזוזה, און אנדערע מצוות.

הלכה – מתיר ציצית מבגד זה ונותנן לבגד אחר

דער רמב"ם: מ'מעג אראפנעמען ציצית פון איין בגד און זיי לייגן אויף אן אנדער בגד.

פשט: דאס איז נישט תעשה ולא מן העשוי, ווייל מ'נעמט אראפ די ציצית און לייגט זיי פריש אויף דעם נייעם בגד.

חידושים:

1. **רמב"ם'ס קאנטעקסט vs. גמרא'ס קאנטעקסט:** דער רמב"ם לייגט דעם דין אריין אין דעם קאנטעקסט פון תעשה ולא מן העשוי, כאילו דער עיקר חשש איז מן העשוי. אבער **אין דער גמרא ווערט עס געברענגט מער אין קאנטעקסט פון „מעלין בקודש ואין מורידין"** – אז ס'איז א בזיון צו נעמען ציצית פון איין בגד פאר אן אנדערע. דער רמב"ם'ס שיטה איז אז דער עיקר שאלה איז צי עס איז מן העשוי, און ער פסק'נט אז ס'איז מותר ווייל מ'לייגט עס פריש אויף.

2. **דער תנאי:** מ'דארף אויפמאכן (מתיר זיין) די ציצית פון דעם ערשטן בגד און זיי פריש אנטון אויפן צווייטן – נישט אריבערנייען דאס שטיקל בגד מיט די ציצית צוזאמען.

הלכה – תלה חוטים משתי כנפים זו לזו

דער רמב"ם: „תלה חוטים משתי כנפים זו לזו – אפילו אם אמר שיחתכם אח"כ – פסולה."

פשט: אנשטאט צו לייגן באזונדערע ציצית אויף יעדע כנף, האט ער גענומען איין לאנגע שטריק און עס דורכגעפאדעמט דורך צוויי כנפות, מיט דער כוונה עס נאכדעם אפצושניידן אין מיטן. אפילו ער האט געזאגט ער וועט עס שניידן – פסול.

חידושים:

1. **דער טעם פון דעם פסול:** בשעת ער האט געקניפט (קשרם) איז עס געווען פסול, ווייל **שתי כנפים אינן זו בזו בחוטין שביניהם** – די צוויי עקן זענען פארבונדן איינע מיט דער אנדערער דורך די חוטים. דאס מאכט אז ס'איז נישט ארבע באזונדערע כנפות – ס'איז אזוי ווי איינס.

2. ווען ער שניידט עס נאכדעם, איז עס שוין **תעשה ולא מן העשוי** – ווייל די עשייה (קשירה) איז געשען בפסול, און דאס שניידן נאכדעם קען עס נישט מתקן זיין.

הלכה – נתן ציצית על ציצית: מכוון לבטל vs. להוסיף

**דער רמ

דער רמב"ם: ווען מ'לייגט ציצית אויף א כנף וואו ס'איז שוין דא ציצית: אויב מכוון לבטל את הראשונה – מבטל את הראשונה, נעמט אראפ די ערשטע, און ס'איז כשר. אויב מכוון להוסיף – כשהוא מוסיף פסל את הכל.

פשט: מ'קען ערזעצן ציצית דורך לייגן נייע מיט כוונה מבטל זיין די אלטע. אבער צולייגן מער ציצית אלס תוספת איז בל תוסיף און פסל'ט אלעס.

חידושים:

1. **שטארקער חידוש – סתירה צו „אין מנין מן התורה":** דער רמב"ם האט פריער געזאגט אז **די מספר חוטים האט נישט קיין שיעור מן התורה** – וויפיל חוטים מ'לייגט איז כשר. ווי שטימט דאס מיט דעם דין אז צולייגן מער איז בל תוסיף? דער תירוץ: **בשעת מעשה** קען מען לייגן וויפיל חוטים מ'וויל, ווייל דאס איז אלעס איין מעשה עשייה. אבער **נאכדעם** ווען ס'איז שוין א פארטיגע ציצית, איז צולייגן נאך חוטים א **הוספה** – דאס הייסט מ'מאכט פינף ציצית אנשטאט פיר, וואס איז בל תוסיף.

2. **דער ראב"ד חולק** און זאגט אז אזא זאך שטייט נישט אין דער גמרא.

הלכה – בעלת שלוש: ציצית אויף דריי כנפות

דער רמב"ם (בשם רב מתנא): אויב מ'לייגט ציצית אויף א בגד וואס האט נאר דריי כנפות, און נאכדעם נייט מען צו א פערטע כנף און לייגט דארט ציצית – פסולה, תעשה ולא מן העשוי.

פשט: ווען מ'האט פארענדיגט נייען די פערטע כנף, איז שוין געווען ציצית אויף דריי כנפות – דאס הייסט די ציצית אויף יענע דריי זענען שוין „מן העשוי" ווייל זיי זענען געלייגט געווארן אויף א בגד וואס האט נישט געהאט ארבע כנפות.

הלכה – אין כופלין את הטלית לשנים

דער רמב"ם: „אין כופלין את הטלית לשנים ונותנין ציצית בארבע כנפותיה כשהיא כפולה – אלא אם כן תפרה."

פשט: מ'טאר נישט צוזאמלייגן א טלית אין צוויי און לייגן ציצית אויף די פיר עקן פון דעם צוזאמגעלייגטן בגד, ווייל דאס זענען נישט די אמת'ע כנפות פון דעם בגד. אבער אויב מ'נייט עס צוזאמען (תפירה), ווערט עס א נייער קלענערער בגד און ס'איז כשר.

חידוש: דער חשש איז אז מ'לייגט ציצית אויף **נישט-אמת'ע כנפות** – די פאלדונג מאכט נייע עקן אבער דאס זענען נישט די עכטע כנפות פון דעם בגד. נאר ווען מ'נייט עס (אפילו א תפירה קלה) ווערט עס ממש א נייער בגד.

הלכה – נפסק הכנף שיש בו הציצית

דער רמב"ם: אויב ס'האט זיך אפגעריסן דער כנף מיט די ציצית – אויב ס'איז חוץ לשלוש אצבעות, מעג מען עס צוריקנייען. אויב ס'איז תוך שלוש, לכתחילה זאל מען עס נישט טון.

פשט: דריי אצבעות איז דער מינימום שיעור פון וואו ציצית דארפן זיין פון דעם כנף. אויב דאס אפגעריסענע שטיק איז גרעסער ווי דריי אצבעות, איז גענוג פלאץ צו טון. אויב קלענער – איז דא א פראבלעם.

חידושים:

1. **שוועריגקייט אין פארשטיין דעם חילוק:** דער כסף משנה ווערט דערמאנט אז ער האט אנדערע טעמים אין דער גמרא. דער חילוק צווישן תוך שלוש און חוץ לשלוש איז נישט אינגאנצן קלאר אויסגעלייגט געווארן.

2. **איין פארשלאג:** תוך שלוש אצבעות איז דער שיעור מינימום פון א בגד, סאו ווען דאס אפגעריסענע שטיקל איז קלענער ווי דריי אצבעות, איז עס נישט חשוב גענוג צו זיין א באזונדער בגד, און דאס צוריקנייען איז פראבלעמאטיש מצד מן העשוי.

הלכה – יריעה שנתמעטה

דער רמב"ם: א בגד וואס ס'איז אפגעפאלן/ווייניגער געווארן פון דער זייט וואו די ציצית איז — כל זמן ס'איז דא א חיבור צווישן ציצית און בגד, איז עס נאך כשר.

פשט: ווילאנג ס'איז דא א שטיקל בגד וואס פארבינדט די ציצית צום בגד, איז עס גוט — אפילו ס'איז זייער ווייניג געבליבן.

הלכה — חוטי הציצית שנפסקו: כדי עניבה

דער רמב"ם: חוטי הציצית — ווען עס האבן זיך אראפגעריסן חלקים פון די חוטים, כל זמן שנשאר כדי עניבה — כשרו. אבער אם נפסק החוט מעיקרו — פסול.

פשט: דער שיעור פון כדי עניבה איז דער מינימום וואס מוז בלייבן פון א חוט ציצית כדי עס זאל נאך זיין כשר — גענוג אז מען קען מאכן דערפון אן עניבה (א קניפל). אויב אבער דער חוט רייסט זיך אינגאנצן אפ פון דעם בגד (מעיקרו), איז עס פסול.

חידושים:

1. **שאלה אויף „נפסק מעיקרו":** פארוואס זאל עס זיין פסול אויב דער חוט רייסט זיך אינגאנצן אפ? מ'האט דאך געלערנט אז מ'דארף נישט אלע חוטין — וויפיל חוטים מ'לייגט איז כשר. דער פארשלאג איז אז „חוט אחד" מיינט מסתמא דעם גאנצן צוזאמענגעלייגטן חוט (נישט בלויז איין איינצלנער פאדעם). אבער עס בלייבט אין ספק. אויך ווערט געפרעגט: איין מאל מ'האט עס שוין אריינגעלייגט און עס איז שוין יוצא געווען — פארוואס זאל עס ווערן פסול? דער רמב"ם גיט נישט קיין טעם פארוואס, און די שאלה בלייבט אפן.

2. **אומקלארקייט אין דער גמרא:** עס זענען דא „אנדערע ריזנ'ס" אין דער גמרא וואס זענען נישט קלאר, און דאס ווערט געלאזט אן א רעזאלוציע.

סוף סיכום פון שיעור אויף הלכות ציצית, פרק א.

תמלול מלא

הלכות ציצית: די נאטור פון דער מצוה און די סדר פון עשייה

הקדמה: ציצית אין ספר אהבה — וואס פאר א סארט מצוה איז ציצית?

מצוות תמידיות אין ספר אהבה

Speaker 1:

אונז לערנען ברוך השם הלכות ציצית אין ספר אהבה. אין ספר אהבה לערנען אונז מצוות תמידיות, מצוות וואס איז דא שטענדיג, נישט אזוי ווי פסח וואס איז איינמאל א יאר, אדער שילוח הקן וואס איז אויב ס'געשעט א מקרה, נאר זאכן וואס זענען זייער ביג מחייב, אזוי ווי קריאת שמע, תפילה, תפילין, און יעצט לערנט מען ציצית. קריאת שמע איז יעדן טאג, בעצם ציצית איז אויך יעדן טאג. ציצית איז די זעלבע תדיר ווי אלע אנדערע, ווי תפילין, קריאת שמע.

און ס'איז דאך אויך א דין פון גיין מיט ציצית. תפילין איז מען פטור שבת, ציצית איז מען נישט פטור שבת. איך איז עס אביסל אנדערש, ווייל תפילין איז אפשר א מצוה וואס מען דארף גיין טון, דאס איז א חובת הגוף.

Speaker 2:

אה, רייט.

Speaker 1:

אבער זיי האבן געלערנט ספר תורה, למשל מזוזה, מזוזה איז אלעמאל, דער רמב"ם האט עס גערופן אלעמאל, רייט? יעדער איינער וואס האט א הויז. יעדער איינער וואס האט א הויז דארף האבן א מזוזה. ספר תורה אויך איז א מצוה, דער מלך דארף עס גיין אלעמאל, און יעדער איד דארף האבן א ספר תורה.

אבער דער רמב"ם האט נישט למשל ביי די ענד פון הלכות ציצית ווי שטארק מען דארף נאכגיין מאכן זיכער אז מ'איז מקיים די מצוה. ס'איז אפשר נישט אזא דין א מצוה לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית.

Speaker 2:

ער זאגט, ער זאגט אין די ענד, יא יא, ער זאגט. א מחותן זאל אלעמאל גיין מיט ציצית, יא. אמת.

דיסקוסיע: ציצית אלס מדת חסידות אדער חיוב?

Speaker 1:

ס'איז טאקע ס'איז א מדת חסידות, ס'איז אינטערעסאנט. ס'איז טאקע די תורה ווייל מ'זאל אייביג גיין מיט ציצית און תפילין. די שאלה איז, צו ווען די תורה ווייל עס איז עס מחייב, צו די תורה איז עס א מצוה מיט א מבחר ענין. רייט. מ'קען זאגן, סאו תפילין איז די עיקר מצוה מ'זאל עס לייגן יעדן טאג, אדער מ'זאל עס האלטן אין איין גיין. וואס איז מצות ציצית, די עיקר מצוה איז נאר אז אויב האט מען אזא בגד זאל מען מאכן ציצית, און נאכדעם איז דא אן ענין פון א מצוה און א מבחר.

נאך, איך וועל זאגן וויאזוי איך טראכט. איך טראכט אז דו קענסט זיך פארשטעלן אז די כוונת התורה אדער די רצון התורה, א נארמאלער מענטש האט א הויז און ער האט א בגד. און א נארמאלע בגד האט היינט קיין פיר קאנפערס אפשר נישט, אבער אין די תורה'ס צייטן איז דאס א נארמאלע בגד. סאו ווען די תורה זאגט דיר גיי מיט ציצית, ס'מיינט אז דו זאלסט גיין יעדן טאג מיט ציצית, און דו זאלסט האבן א מזוזה אויף דיין טיר. אוודאי, אויב פונקט מאכט זיך איינער האט נישט קיין בגד, אדער פונקט איינער האט נישט קיין הויז, איז ער פטור פון מזוזה. אבער דאס מאכט עס נישט אויס ווי מצוה תדירית, ווייל דער נארמאלער סדר איז אזוי.

דיגרעסיע: דער ביאלער רבי (חלקת יהושע) און מצוות סיטואציע

Speaker 1:

לאמיך עס מאל זיין אפשר מיט מיינע ווערטער. ס'איז געווען א גרויסער צדיק, דער חלקת יהושע, דער ביאלער רבי. ער איז געווען א גרויסער אוהב מצוה. נו, ווי ס'שטייט ביי חז"ל, אוהב מצוה לא ישבע מצוה, אוהב כסף לא ישבע כסף. ער איז געווען א גרויסער חן יאקעזע, א שטיקל ר' אהרעלע. און יעדן טאג נאך שחרית האט ער געזוכט צו מקיים זיין די מצוה פון הפרשת חלה, כיסוי הדם, על השחיטה, וועלכע מצוה וואס ס'שטייט נאר אין די סידור אז מ'קען טון נאך שחרית האט ער געטרייט צו טון.

איז פון איין וועג קען מען אנקוקן אז ס'איז א געוואלדיגע זאך, און פון די אנדערע זייט ווייסן מיר אז ס'איז נישט בפשטות, א מענטש האט נישט קיין חיוב דאס צו טון בפשטות, און מ'דארף טראכטן צי ס'איז א מצוה צו טרייען צו ארגאנייזן... אקעי, קודם כל מ'דארף זיין א רבי פאר דעם, ארגאנייזן אז יעדן טאג זאל מען פונקט באקן חלות ווען דו ביסט אויסגעטוהן, ווען די טלית איז אראפגעלייגט פון די קאפ און אלעס... אקעי, פאר דעם דארף מען זיין א רבי. אבער ס'איז זיכער אז דאס זענען מצוות, נעמען חלה אדער שילוח הקן איז א מצוה וואס איז אויף א סיטואציע. און אויב איינער האט מער מאל געטון די מצוה פון שילוח הקן, איז נישט פשט אז ער איז א בעסערע איד, ער האט מער מאל געהאט אפארטוניטיס.

לעומת דעם איז דא וואס זענען אין גאנצן מצוות תפילין, אז מ'זאל גיין יעדן טאג תפילין, אדער קריאת שמע על כל פנים, מ'זאל יעדן טאג צוויי מאל ליינען קריאת שמע. ציצית, מ'קען נישט זאגן אז ציצית איז אזוי ווי קריאת שמע, אז מ'מוז עס טון צוויי מאל א טאג, אבער ס'איז אויך נאכנישט די זעלבע מין זאך ווי אויב ס'מאכט זיך א סיטואציע. ווייל ס'איז דאך יא, די

עצם זאך איז דאך "וראיתם אותו וזכרתם", די תכלית דערפון איז אסאך א וויכטיגערע. ס'איז נישט פשט אז די תורה זאגט אז אויב האסטו זיך געמאכט אן ארבע כנפות, דעמאלט איז דא א וועג וויאזוי עס צו נוצן. ס'איז דאך יא א מצוה. די תורה זאגט נישט אז די סאלושן פאר'ן נוצן אן ארבע כנפות איז דורך לייגן ציצית. נאר די תורה זאגט אז ס'איז דא א מצוה פון ציצית, וואס דאס איז די מאנטל. און די תורה זאגט מ'זאל עס גיין אויף די ארבע כנפות, וואס דאס איז זייער אן אפטע בגד. די ארבע כנפות איז נישט עפעס א זעלטענע בגד, דאס איז דאך די נארמאלע בגד, זאגט ער.

דיסקוסיע: מצוה חיובית, מצוה קיומית, אדער א דריטע קאטעגאריע?

Speaker 1:

נא, איז דאס איז די חיוב געשען נאר ווען ער האט אן ארבע כנפות'דיגע בגד. זאגט ער, סאו וואס איז די רופן, מצוה חיובית, מצוה קיומית, אדער איז מצוה קיומית א דריטע זאך, אפשר א פערטע זאך? אדער ווי דו זאגסט אזוויי שחיטה, וואס איז נישט א מצוה נאר אן הכשר. איז לכאורה דאס איז א דריטע קאטעגאריע. ס'איז דא מצוות וואס דו קענסט זאגן אזוויי דו זאגסט פאר די התחלת חכמה אדער די ספר החיים, אז ס'קומט אזוי. שטייסטו וואס איך זאג?

Speaker 2:

ניין, איך מיין די ווארט איז אפשר צו די מצוה איז אז דער אייבערשטער האט געוואלט מ'זאל טון די מצוה און מ'האט צומאל צוגעטשעפעט צו א בגד, צו ס'איז דא א וועג וויאזוי מ'מעג עסן די פייגעלע. די פייגעלע מעג מען עסן אן צער בעלי חיים, אדער די וועג וויאזוי די מכה מעג מען נוצן מיט א גדר, אז די ארבע כנפות מעג מען מאכן מיט ציצית. דאס איז נישט די געדאנק פון מצות ציצית, א וועג וויאזוי צו מכשיר זיין צו גיין מיט ארבע כנפות. נישט דאס איז די געדאנק.

Speaker 1:

יא יא, איך בין מיט דיר, עקזעקטלי. ס'איז אן אנדערע זאך.

דער רמב"ם'ס ליסט פון מצוות הכרחיות

Speaker 1:

איך געדענק אז דער רמב"ם אין די ענד, איך טרעף עס נישט דא, דער רמב"ם אין די ענד פון ספר המצוות האט אזא ליסט פון זעכציג מצוות וואס זענען מער, וואס איז א מצוה וואס מ'זאל נאכגיין. נישט נאר נאכגיין, ס'איז מער אזוויי, איך טריי צו טרעפן די לשון. איך געדענק אז ביי די ענד, ווי געדענקסטו ביי די ענד פון וואס? ביי די ענד פון עפעס. איך געדענק נישט ביי די ענד פון וואס.

Speaker 2:

אה, דו האסט געקוקט אין די ספר? דו געדענקסט אז ס'איז דא דארט אזא ליסט פון זעכציג מצוות, אזוי געדענק איך.

Speaker 1:

דא טרעף איך עס נישט. איך ווייס נישט ווי מ'דארף עס טרעפן. אפשר אין די ענד פון די שרשים?

Speaker 2:

ניין.

Speaker 1:

אין די ענד פון עפעס איז דא א ליסט פון, וואס דארט לכאורה שטייט ציצית און אזוי ווייטער. ער האט אן אנדערע נאמען פאר די ליסט. נישט שש מצוות תדירות, נאר תדירות תמיד, אדער...

קאנקלוזשן איז ס'איז א קיום מצות עשה, ווי מיינסטו?

Speaker 2:

זייער גוט. ביי די סוף לאסייו?

Speaker 1:

אזוי געדענק איך. קוק, אמם, יא. אמם, ער זאגט אז עס קוקט אויס צו זיין אז ס'איז דא מצוות וואס זענען לחובת ציבור, למשל. ס'איז דא לחובת איש, אפילו די אונטו פרידה ורביה. ער רופט עס, וויאזוי? מצוות הכרחיות? ס'איז דא מצוות וואס זענען חובה ליש נאר אויב מ'האט געטון עפעס, ווי עבד עברי וכדומה. מצוות זענען נאר מפני הבית וכדומה. והן מצוות, דאס איז זיין לשון, **"מצוות המתחייבות בהכרח בכל זמן ובכל מקום בכל איש מישראל, כגון ציצית ותפילין ושמירת שבת."** דאס זענען די מצוות דא.

און ער זאגט, פארוואס הייסט עס מצוות הכרחיות? ער האט אויסגעטראכט דעם נאמען, מצוות הכרחיות? **מפני שהן מתחייבות לכל איש ואיש מישראל בהכרח בכל זמן ובכל מקום ובכל ענין.** און ער זאגט, אה, נאכדעם זאגט ער, בתנאי, ער זאגט אז ס'זענען דא זעכציג אזעלכע מצוות הכרחיות, אויב ס'איז א מענטש וואס איז ביי אים א נארמאלער מענטש, אז די מצוות זענען מחייב על פי רוב דרכו של עולם. למשל, **שעומד בביתו במדינה, ואינו חולה מדוים**, און ער מאכט סחורה, **ויש לו בנים.** סאו, אין די זעכציג מצוות רעכנט ער נישט דווקא מצוות, ס'הייסט נישט הכרחיות מיינט נישט די חיובים וואס אויב נישט איז מען א עבריין און מ'טוט עס נישט היינט, אבער אין די נארמאלע סדר החיים, מ'טוט זיך אן, מ'האט חתונה.

סאו, די אינטערעסאנטע זאך, האבן זיי נעכטן געשמועסט למשל ביי די מצוה אז יעדער איינער דארף שרייבן א ספר תורה, און זיי האבן עס שוין געהאט נאכאמאל, אז דער רמב"ם שרייבט זיין ספר פאר א בעל הבית, ס'איז א טאטע פון קינדער, און האט פרנסה, און האט א הויז. צו אים רעדט דער רמב"ם, יא? איז, א מענטש וואלט געקענט טראכטן, אז ווען דו רעדסט צו דעם מענטש, רעדסטו שוין נישט פון מצוות הכרחיות. מצוות הכרחיות מיינט דאס יעדער איד וואס מ'קען נישט פון דעם ארויסדרייען, יא? נו, זאגט דער רמב"ם, אז ווען איך זאג בכלליות ווער איז מחויב במצוות, מיין איך דער דורכשניטליכער איד. יא. נו, ער ברענגט טאקע די מצוה פון שרייבן א ספר תורה איז איינע פון זיי. ער האט א ליסט, און דער שבתי פרענקל שרייבט די ליסט פון די מצוות הכרחיות, די פולע ליסט, ווייל דא שרייבט ער נאר די נומערן. יא, אבער פון אונטן דארף מען זען א ליסט. יא, יא. סאו, שטייט דארט כתיבת ספר תורה למשל? וועלן מיר זען. אה, דא האב איך די ליסט, אקעי. לכתוב ספר תורה ולנושא בתולה. יא. ס'איז אינטערעסאנט.

סא דאס איז א מצוה שאין הזמן גרמא. ווייל א נארמאלער יוד האט א תורה. מ'קען זאגן מ'איז יוצא מיט א חומש, ס'איז ווי די ראש וויל טייטשן היינט. אבער ס'מאכט סענס.

דיסקוסיע: וועלכע מצוות פון די ליסט טוט מען היינט?

Speaker 2:

וועלכע מצוה פון די זענען זיי נישט מקיים?

Speaker 1:

אלע פון זיי. די שוב בשמואל?

Speaker 2:

לכהן ישראל חי וקיים.

Speaker 1:

אה, דאס איז... יא, דאס דארף מען טון. פארוואס טוט מען עס נישט? ווייל זיין כהן איז נאר א ספק. טומאה, נאסע.

אמממ... לקדש את השבת. לשמוע לדברי הנביא. אינטערעסאנט זיין ליסט, אביסל אינטערעסאנט. איך כאפ נישט קלאר זיין ליסט. נו, אונז טוען מיר דאך, אונז הערן מיר די דברי הנביא. נאר דער נביא רעדט נישט. אונז הערן די נביא ישעיה. דער נביא שמואל איז נביא יתיר, ער איז עובד. אבער אים איז נישט קיין מצוה חיובית. ליבוא בקידושין, אבער למשל איז דער רמב"ם א מצוה חיובית. יא, ווייל דער רמב"ם איז א נארמאלער מענטש. ער גייט חתונה האבן. ער וועט האבן א חתונה, ער איז א חתונה מיט קידושין. דאס איז יעדן טאג אפשר איז ער מקיים. נו, ער ווייסט נישט. נו, לויט די ראגאטשאווער. אקעי.

מסקנא: ציצית אלס מצוה חיובית

Speaker 1:

שוין, לאמיר צוריקגיין. דער רמב"ם למשל טוט דא זיין... אקעי, ס'איז לופטיג. אקעי, על כל פנים. סאו... איך וויל יעצט פארשטיין, אז א ציצית איז דא א דריטע קאטעגאריע וואס דער רמב"ם רופט מצוה חיובית. דו ווילסט... מ'קען זאגן אביסל אנדערש, אז דו זאגסט אז ס'איז נישט פשט אז מ'העט עס. נישט אזוויי שחיטה, וואס דאס איז מתיר די עסן. ס'איז מער אזוויי א זאך וואס מ'זאל טון, נאר וויאזוי טוט מען עס? נאר אויב מ'האט עס. אויב מ'האט נישט קיין בגד דארף מען נישט. אבער ס'איז יא א מצוה, פארדעם קומט עס אריין אין ספר האהבה זיכער. ס'איז א מצוה פון אהבת השם, פון לזכור תמיד וכו'. אקעי.

הלכה א': מהות מצות ציצית

דער רמב"ם'ס הגדרה פון די מצוה

Speaker 1:

איז הלכות ציצית, **מצות עשה אחת, והיא לעשות ציצית על כנפי הכסות,** אויף די קארנערס פון א בגד. און דא קומט די פרקים גייט מבאר זיין די מצוה. פרק א', זאגט דער רמב"ם אזוי: **ענף,** ענף מיינט א צווייגל, ס'טייטש אזא בוש ביי די עק, **על כנפי בגדיהם מין בגד, יענער קרא ציצית.** וואס טייטש דאס ווארט ציצית? דאס ווארט ציצית טייטשט עפעס א מין זאך, ווייל ביי די עקן פון די בגד מאכט מען אזא סארט קניפל, און עס איז אזא סארט ווי מ'רופט א נאף. עס איז נישט א קניפל, א עקל.

הלכות ציצית — פרק א: מהות המצוה ועשיית הציצית

הקדמה: ציצית כמצוות עשה שהיא חובה

דער רמב"ם רופט עס מצוות עשה שהיא חובה. דו ווילסט קענסטו זאגן אביסל אנדערש, דו זאגסט אז ס'איז נישט פשוט אז ס'איז א חטא. ס'איז נישט אזוי ווי שחיטה וואס אויב דו האסט דאס איז מטריח צו עסן. ס'איז מער אזוי ווי א זאך וואס מ'זאל טון, נאר וויאזוי טוט מען עס? נאר אויב מ'האט ציצית. אויב מ'האט נישט קיין בגד דארף מען נישט. אבער ס'איז יא א מצוה, פון דעם קומט עס אריין אין ספר האהבה, זיכער איז עס א מצוה פון אהבת השם, פון "לזכור תמיד" וכו'. אקעי.

איז וועלכע ציצית? זאגט דער רמב"ם אזוי, מצות עשה אחת, והיא לעשות ציצית, צו מאכן ציצית עקן, "על כנפי אקסיס", אויף די קארנערס פון א בגד. און אין די קומענדיגע פרקים גייט מען מבאר זיין די מצוה.

הלכה א: וואס מיינט דאס ווארט "ציצית"

פרק א' זאגט דער רמב"ם אזוי: **"ענף"**, ענף מיינט א צווייגל, ס'טייטש אזא א בוש ביי די עק, **"היוצא מכנף הבגד ממין הבגד, יקרא ציצית".** וואס טייטשט די ווארט ציצית? די ווארט ציצית טייטשט עפעס א מין זאך וואס ביי די עקן פון די בגד מאכט מען אזא סארט קניפל, אזא סארט... דער רמב"ם רופט עס אן "ענף". ס'איז נישט א קניפל, א... ער גייט זאגן, א הארעלע, א צווייגל. יא, ער זאגט ווי א צווייג שטייט, א פאר האר וואס קומט ארויס. ציצית גייט ער זאגן איז א גרופע פון האר.

עטימאלאגיע: ציצית און ציצת הראש

און פארוואס הייסט עס ציצית? זאגט ער ווייל ס'איז דא א זאך וואס הייסט "ציצת הראש". ציצת הראש מיינט אויכעט שטיקלעך האר פון די קאפ. פאות, אדער וואטעוועהר, ס'טייטשט א גרופע האר פון די קאפ. **שנאמר "ויקחני בציצת ראשי".** זאגט ער אזוי, אויב די ווארט ציצית מיינט גרופע האר, איז עס נישט דומה צו ציצת הראש, נארביידע איז ציצית. אויב ציצית מיינט א קבוצה פון הארעלעך צוזאמען, קען זיין א קבוצה פון הארעלעך אדער א קבוצה פון פאדעם'לעך צוזאמען. סאו זעסטו אז ציצית אריגינעל מיינט דאס. אריגינעל, אזוי איז אין רמב"ם, און אונז זאגט מען **"ועשו להם ציצית"**, זאלן זיי מאכן אזא ענליכע זאך **"על כנפי בגדיהם"**.

דיגרעסיע: ר' נחמן'ס ביטוי און דער סוד פון ציצית

ס'איז אינטערעסאנט, פארוואס קענסטו נישט זאגן לכתחילה אז ביידע מיינען דאס? אפשר ווייל ציצית דערמאנט דאס שטיקל פון ציצת ראשי, וואס איז א פסוק פון יחזקאל וואס מ'האט אים געברענגט צו זען די בית המקדש אין נבואה. סאו מ'קען אפשר נאר זאגן די מצוה, און נאר זאגן אז ס'איז דא א מצוה פון "לא תקיפו פאת ראשכם". קענען מיר טראכטן וואס ציצית ראשו טראכט. מיינט. פארוואס האט מען חס ושלום מקיים געווען פאות הראש? אלע אמוראים עליהם. אפשר איז אין נביא אבער... מיינט מיינט מיינט מיט די האר אין די פלויגן. יא, פון דא איז דער מקור פון ר' נחמן'ס ביטוי אז ער גייט ארויס שלעפן די אידן פון גיהנם ביי די האר פון קאפ, ביי די פאות, וואס איז ממש א פסוק אין יחזקאל.

און דאס איז דער סוד פון ציצית. ער שוין די פראכט עפסטער אויב די ציץ פון דער כהן גדול, וואס כייט אויך ביי די האר פון קאפ, אפשר האט מען אויך עפסט רעין. די ציץ קייבט מיך אויך די ציץ אזא? ער זאגט איך דא בעסיקלי אז אזוי ווי די ציצית שלעפט ארויס די מענטש פון גיהנם, אויך איז די ציצית א בהגר, שלעפט ארויס די בהגר פון די מענטש. איינעוועי, אבער דאס איז די ציצות אקעי, ענייוועי, דאס איז שוין על פי, על פי קבלה. אויב די רמב"ם האבן זיי געלערנט ר' נחמן. אקעי, אבער דאס איז די אינטערעסאנט.

דיגרעסיע: פארוואס האבן מצוות "פלאכע" נעמען?

זיי האבן געלערנט שוין די אלע רוב מצוות, איך האב שוין געטראכט עפלער בכיכול נט א פשט אויף דעם, און איך דענק עס נישט יאר. די רוב מצוות פון ספר אהבה הייבט נישט אן דערהיין ביי מצוות עס אייער לייסט כך וכך, נאר הייבט אן צו דעסקרייבן די ריאליטי פון וואס איז די מצוה, און אויך איז דא כאילו דער ערשטער שאלה דאס מענטש פרעגט, וויל דאס צוצות ווייז די צוצות. איך קוין דרך אן די מאשין נאכדעם קענסטו זאגן וויאזוי מע נוצט די מאשין. קען זיין, אבער עס קען אויך זיין ווייל ס'איז א זאך וואס איר דערנער ווייסט. וויבאלד ספר אהבה איז א זאך וואס מען טוט א גאנצע צייט. ווייל די תורה לערנען אונז אפאר מאל די ווארט צוצות, אדער עטליסט גדולים טעות הלך. און ביז ספר יחזקל שטייט נישט שוין ערגעץ אז דאס דארף געווען די קאפ צוצות. אבער מענטשן ערגעסער האבן דאס געוואוסט. און ווען ער זאגט אזוי שטייט אין ספר חסדות, האבן ער מענט אין ספר חסדות אז זיין ראיות אלע יאר האט מען דאס גערופן צוצות און ראש. יא, נישט קיין. עס איז קען פראגן, ווייל... איז די פאני, כלל די ערשטע קשה וואס א מענטש האט מיט זיך א סתיצות. זיי מיר פאני ווארטן די סתיצות. און ווען משה האט וויניגער געזאגט ווי אז עס זענען זאך די עס זאך וואס מען מאכט.

עס אפעיל אז די דריי וויכטיגע מצוות, צוצות, תפילין און מוזיצע, וואס זענען מגלה, וואס זענען וויכטיגע מצוות אין ענינים פון אמונה, זיי האבן נישט עפעס א זאך נעמען. כאילו ס'זעט נישט אויס ווי די מארקעטינג קאמפאני האט נישט געקענט אויפקומען מיט נעמען צו געבן עפעס א סארט. פארוואס מזוזה הייסט דאך אויך מזוזה על שם מזוזות הבית. פארוואס זאל עס נישט האבן א נאמען, א נאמען אז ס'איז אן עדות אדער א זכרון?

ווען דו טראכסט אז "זכרון בין עיניך" איז א בעסערע נאמען ווי דאס ווארט תפילין, ווייל תפילין ווייסטו נישט וואס עס מיינט. טוטפות ווייסטו נישט וואס עס מיינט. "זכרון בין עיניך" מיינט עפעס וואס גייט דיך דערמאנען.

אפשר איז דאס דוקא, אפשר דארף דאס אלעס זיין אזוי? איך זאג, ס'איז מעגליך אז ס'איז טאקע נאר געווען עפעס א סוד וואס עס דארף זיין... נישט קיין ענין. מ'דארף געבן פאר א נארמאלן מענטש. איך מיין אז די... מ'זעט נישט אין די תורה אז מ'געט נעמען פאר זאכן זייער אזוי ווי... ווייסטו די ידיעה אז ס'איז דא דריי ספרים וואס האבן געגעבן פאר זיך זייער הויכע נעמען, און דער עולם רופט זיי נישט יא די שני לוחות הברית און די משנה תורה. וואס איז די אנדערע? די תורת משה פון אלשיך, איך מיין. דער עולם וועלט זאגט אז ס'איז דא אזעלכע ספרים, אזוי ווי דער רבי נחמן מברסלב האט גערופן זיין ספר "אור השם". העלאו? ס'איז אביסל צו פיל, פארשטייסט?

גיין, מ'שטיינס געזאגט, ווען משה רבינו זאגט "אור השם", מ'קוקט עס אן אזוי, און אינעווייניג שטייט: "ספר זה יורה דרך ומהלך אנצוקומען להגיע לראות אור השם". ער זאגט נישט אז איך בין דער "אור השם", דער בעל "אור השם". פארשטייסט וואס איך מיין? יא. אבער איך זאג, אז ס'קען זיין אז ס'איז דא עפעס א אידישע נטיה צו געבן נעמען פאר זאכן וואס זענען בכוונה אזוי ווי אביסל אידל, אביסל ממעט בגובהות השם. מער פלאך-זיניג, כביכול, מער גשמיות'דיג. ציצית איז ציצית. וואס מיינט דאס? ס'מיינט אז ציצית איז א רמז אויף מציאות השם.

כאילו די תורה איז געגעבן געווארן צו עכטע מענטשן, און ס'איז נישטא קיין מארקעטינג אינוואלווד דארט. מ'האט געגעבן א מצוה אן דעם וואס א מארקעטינג טיעם האט עס געגעבן א ברענד מיט א נאמען.

אבער ציצית איז ממש דאס. די מצוה איז א מין וועג וויאזוי דער בגד זאל אויסקוקן, וואס דאס דערמאנט פון ציצית הראש. ס'דערמאנט נישט פון ציצית הראש. ס'איז א חידוש וועגן דעם. ס'דערמאנט, ס'דערמאנט פון די מצוות. עפעס וואס זעט אויס ענליך צו ציצית הראש, אבער ציצית אין אידיש שטעלט דאך פאר איינער זאגט "שטערקליך", "הארעלעך". איינער זאגט תפילין איז "קאטשקע מייע" אזוויי מ'האט געטייטשט, אדער וואס איז די אנדערע? מזוזה איז די שוועל.

ס'איז א פאני זאך. אבער איך זאג, אז ס'איז דא א ווינקל אין דיין בגד וואס דו האסט אן אות אז די... די... די בלייבט דארט אפאר מינוט.

און ס'איז דא אויך אז די חכמים רופן דאך א ריטלא. הושענא איז... אקעי, הושענא איז אויך על שם הושענא, וואס איז נישט דער נאמען פון די... אבער עס איז מער אזוי ווי מען רופט עס ריטואל. פארוואס? א ריטואל איז אויך טייער. איך ווייס נישט. אדער פארקערט, מעגליך ס'איז א שאלה פון נישט וועלן זאגן, מ'דארף נישט זיין אזוי עקספליסיט. עקספליסיט איז א שאלה פון אזוי ווי, ס'איז גראב, מ'דארף זיין איידל. אזוי ווי דער זוהר הקדוש זאגט "בנוחה השם אלקיך", אז יעדער איינער האט מיט זיין ווייב ענינים וואס זענען נישטא צו פארציילן פאר אנדערע מענטשן. אקעי, אן אינטערעסאנטע זאך.

הלכה א (המשך): חוטי לבן — די ווייסע חוטין

"וזה יקרא לבן", זאגט דער רמב"ם, **"וזה יקרא לבן"**, אין לשון חכמים ווען מ'וויל אויסשמועסן פרטים פון די חוטי הציצית, רופט מען עס לבן. זאגט דער רמב"ם, פארוואס רופט מען עס לבן? נישט וועגן מ'דארף עס פעינטן ווייס. נאר פארקערט, ווען ס'איז דא אן ענין פון צובעו בצבע, וואס איז אנדערש ווי אנדערע חלקים אין די ציצית, ס'האט א מצוה מ'זאל עס פעינטן א ספעציפישע קאליר, די חוטי לבן האט נישט קיין מצוה וועלכע קאליר ס'זאל זיין, וועגן דעם רופט מען עס לבן. לבן איז אזוי ווי דער אונטערגרונט פאר אלע קאלירס, יא? לבן איז דער בעיסיק, וואס אויף דעם קען מען מאכן קאלירס. וואס מ'האט נישט געפעינט ווערט גערופן לבן. אזוי ווי א צעטל וואס איז נישט אנגעשריבן רופט מען א ווייסע צעטל. א שטיקל סחורה וואס איז נישט געווארן געפעינט, זאגט מען אז ס'איז א ווייס שטיקל חוט. יא, it just means something like נישט תכלת, right.

אין לחוטי הענף מנין מן התורה

זאגט דער רמב"ם, איז די שאלה יעצט, וויפיל אזעלכע... די ענף איז צוזאמגעשטעלט פון חוטים. יא, ענף מיינט אז ס'איז א פאני-טעיל, אזוי ווי א פאה פון די קאפ האט א באנטש הארעלעך, אן ענף האט א באנטש שטיקלעך סחורה. די שאלה איז יעצט, וויפיל שטיקלעך סחורה דארף זיין ביי יעדער ענף, ביי יעדער כנף? זאגט דער רמב"ם, **"ואין לחוטי הענף מנין מן התורה"**. די תורה זאגט אונז נישט וויפיל חוטים די ענף זאל האבן. שפעטער גייט אונז דער רמב"ם זאגן וויפיל מ'פירט זיך אז ס'זאל האבן, אבער דא זאגט אונז דער רמב"ם אז ס'איז נישט קיין מצוה מן התורה וויפיל ס'זאל האבן.

הלכה ב: חוט תכלת — דער בלויער חוט

זאגט דער רמב"ם ווייטער, וואס טוט מען נעקסט? קודם כל ווייסן מיר שוין אז ס'איז דא חוטי לבן. די צווייטע חלק פון די מצוה איז **"ולוקחין חוט צמר"**, מ'זעט אז ער זאגט צמר, די אנדערע חוט, די חוט לבן דארף נישט זיין צמר. אני מין וואס דער בגד איז, אבער פאר די לבן דארף מען נעמען א חוט צמר וואס מ'האט געפעינט כעין הרקיע, מיט די קאליר אדער די אויסזען פון די רקיע, וואס טייטשט לכאורה עפעס א ווייס... נישט ווייס, איך מיין אנטשולדיגט, עפעס א בלויע קאליר אזוויי די הימל, וכורכו על הכנף, און מ'בינדט עס ארום אויף די כנף, אויף די ציצית, אויף די ווייסע חוטין וואס ליגט אויף די עק פון די קלייד.

זאגט דער רמב"ם, **"חוט זה שצבעו כעין הרקיע הוא הנקרא תכלת"**, די חוט וואס מ'האט געפעינט אז ס'זאל אויסקוקן ווי די הימל, דאס ווערט גערופן א חוט פון תכלת.

תכלת איז א נאמען פון א חוט, נישט א קאליר

אינטערעסאנט, ס'זעט נישט אויס ווי דער רמב"ם זאגט אז תכלת איז א נאמען פון א קאליר, נאר ס'איז א נאמען פון א חוט וואס איז געפעינט אין א קאליר. אזוויי לבן, ווען זיי זאגן לבן, עט ליעסט אין די קאנטעקסט פון ציצית, לבן טייטשט נישט ווייס, נאר "חוט זה הוא הנקרא לבן". דאס מיינט צו זאגן, ווען חז"ל רעדן פון די מצוה פון לבן און תכלת... יא, ס'קען גראדע זיין אז אריגינעל אויך, תכלת טייטשט נישט קיין קאליר, תכלת איז די נאמען פון צמר הצבוע. אזוי איז מען מדייק אין די תורה, ווען ס'שטייט תכלת, ס'שטייט נישט מילת תכלת, ווייל תכלת מיינט צמר וואס איז צבוע בתכלת. אבער דא איז נישט נוגע, דא איז עס פשוט ווייל ווען מ'רעדט פון הלכות ציצית, ווען מ'זאגט לבן, לבן מיינט יא ווייס. ווען מ'גייט רעדן די הלכה לבן ותכלת, זאל מען ווייסן אז מ'רעדט פון די חוטין.

שיעור כריכות מדאורייתא

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"ומנין הכריכות שכורך חוט זה"**, דא ווייסט מען אונז יא אז דאס איז נאר איין חוט, אבער וויפיל מאל בינדט מען ארום די חוט? ווי אפט זעט מען די חוט אין די געהענגל פון חוטין ביי די עק? ווי זעט מען עס? וויפיל מאל איז עס ארומגעדרייט? **"כורך חוט זה שבע מן התורה"**. לויט דער רמב"ם ווייטער.

הלכה ג: לבן ותכלת — איין מצוה מיט צוויי צביעות

"נמצאת אומר, חוט לבן וחוט תכלת". נו, קומט דאך אויס אזוי ווי איך האב דיר אויסגערעכנט אז ס'איז דא עפעס וואס הייסט חוט לבן, און איך האב דיר געזאגט אז ס'איז דא נאך א זאך וואס הייסט חוט תכלת. נמצא קומט טאקע אויס אזוויי דו האסט געמיינט. פרעגסטו יעצט, אה, ס'איז צוויי מצוות, לבן און תכלת? זאגט ער, **"הרי זו מצוה אחת שיש בה שתי צביעות"**, יא, דאס איז איין מצוה מיט צוויי צביעות, צוויי קאלירן.

מצות ציצית: לבן ותכלת — איין מצוה אדער צוויי?

הלכה א (המשך) — די שטרוקטור פון די מצוה: צוויי ציוויים אין איין מצוה

Speaker 1: אבער וויפיל מאל בינדט מען ארום דער חוט? ווי אפט זעט מען דער חוט אין די געהענגל פון די חוטים ביי די עק? ווי זעט מען? ס'האט ווי סאך מאל ס'איז ארומגעדרייט. יישר כח חוזה, יישר כח בן התורה.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, נו, קומט אויס אזוי, האט דער חוזה אויסגערעכנט אז ס'איז דא עפעס וואס הייסט חוט לבן, און זיי האבן דאס געזאגט אז ס'איז דא נאך א זאך וואס הייסט חוט תכלת. נו, קומט דאך אויס אזוי ווי ס'איז געווען, דו פרעגסט יעצט, אה, ס'איז צוויי מצוות, לבן און תכלת?

זאגט ער, יא. די מצוה האט צוויי ציוויים, צוויי מצוות. א מצוה וואס איז צוזאמגעשטעלט, **אחד שהוא שנים**. ס'איז איין מצוה וואס האט אין זיך צוויי מצוות.

פארוואס? איין מצוה איז **"שיעשו על הכנף ענף יוצא ממנו"**, די עצם זאך אז אויף די עק פון די בגד זאל ארויסקומען אזא געהענגל, אזא צווייגל פון

סחורה. און די צווייטע זאך איז, אויף די ענף זאל מען ארומבינדן א חוט תכלת.

שנאמר, ברענגט דער רמב"ם, ס'איז צוויי פסוקים. איין פסוק **"ועשו להם ציצית"** איז די עצם מצוה פון מאכן ציצית אויף די כסות, אויף די כנפים. און נאכדעם איז דא אויף דעם א נייע מצוה אז אויף די ציצית זאל מען ארומבינדן א פתיל תכלת.

הלכה א (המשך) – תכלת אינו מעכב את הלבן

זאגט יעצט דער רמב"ם, האסטו יעצט געהערט אז ס'איז צוויי מצוות. ווייל איך דיר אבער זאגן אזוי, נייע הלכה: **תכלת אינו מעכב את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת.** זיי זענען נישט מעכב איינער די אנדערע. ס'איז איין סארט מצוה, אבער זיי זענען צוטיילט אין צוויי.

ווייל פאר די זעלבע סיבה פארוואס ס'איז צוויי מצוות, איז עס אויך נישט איינער מעכב די צווייטע. ניין, ניין, ס'האלט נישט אזוי. ס'איז נישט די זעלבע סיבה. תכלת איז דאך לכתחילה איז עס איין מצוה, צוויי ציוויים רופט ער עס. תכלת איז נישט מעכב די לבן, און לבן איז נישט מעכב די תכלת.

דאס הייסט, אויב איינער האט נאר איינס, זאל ער עט ליעסט גיין אין די איין זאך. דאס הייסט, איינער וואס האט נישט קיין תכלת, זאל גיין אין לבן אליינס. און איינער וואס האט יא לבן און תכלת, און ס'איז געבליבן נאר די תכלת פון זיין גאנצע ציצית, די אנדערע ציצית, די ווייסע, די חוטי לבן, האבן זיך צעריסן, אראפגענומען, ער האט געמאכט לבן און תכלת, און די לבן האט זיך צעריסן, וועט עס איז געווארן אפגעריבן ביז עס איז געווארן בטל אינגאנצן. עס איז געבליבן נאר די תכלת אליין, די בלויע חלק. איז כשר. ביז די עק פון די בגד, רייט?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: איז כשר. וואס הייסט עס איז כשר? די תכלת איז כשר. די ציצית איז ווייטער כשר, יא. וואס מיינט עס איז כשר? ער האט תכלת, דעטס אלל. ער טוט די מצוה פון ציצית געווג. ער טוט איין מצוה. די פוינט איז, ער זאל נישט זאגן אז ער זאל נישט גיין לבן אדער תכלת אליין, ער האט נישט קיין שום מצוה דערין. ווען ער גייט איינס, האט ער אויך די מצוה.

דיסקוסיע: קען מען מאכן תכלת אליין לכתחילה?

Speaker 2: רייט. דאס טייטשט אזוי, מען קען נישט מאכן תכלת אליין. לבן אליין קען מען מאכן, אבער תכלת אליין קען מען נישט, ווייל תכלת איז עפעס וואס מען בינדט ארום אויף די לבן. אבער עס איז דא איין וועג וויאזוי עס וועט בלייבן מיט תכלת אליין, אויב דו האסט געמאכט די גוטע וועג, וואס עס איז ארומגעדרייט ארום די לבן. די לבן האט זיך פשוט אויסגעריסן. יעצט איז געבליבן די תכלת. עס איז נישט געווארן אויס ציצית ווען עס איז געווארן אויסגעריסן די לבן, ווייל די תכלת אליין קען אויך זיין ציצית. מען קען יא האבן תכלת לבד. אבער מען קען נישט מאכן תכלת לבד. תכלת איז עפעס וואס מען בינדט ארום אויף א... אבער יעצט, ווען עס האט זיך צעריסן, איז למפרע געווארן תכלת אליינס. וואס איז א חילוק?

Speaker 1: שטעל דיר פאר איינער האט נישט קיין לבן, און זיי האבן אין געשעפט פארקויפט אים נישט קיין לבן, ער האט נאר תכלת. וואס זאל ער טון? זאל ער ארייינלייגן די תכלת? ניין. זאל ער זיך טאשן לבן אין איין מקום אז ער זאל האבן תכלת? ניין, ס'איז נישטא אזא זאך ווי עכט. אויב האסטו געפאלט, די לבן איז דאך די בגד אליין וואס דו האסט גענוצט.

Speaker 2: ניין, עני בגד.

Speaker 1: יא, קוק. מ'נעמט א בגד, מ'מאכט א כנף, אן עק פון די בגד, און מ'מאכט אז ס'זאל זיין אביסל עקסטרע סחורה פון די בגד. דו קענסט נישט נישט האבן קיין לבן. תכלת קענסטו נישט האבן. דו דארפסט האבן א בגד, מאך אז ס'זאל זיין לבן. שנייד אפ אביסל ביי די עק, אז ס'זאל זיין אן עק. אבער עס דארף ארויסשטעקן אביסל. וואס ס'שטעקט זיך נישט ארויס איז אויך נישט כשר. דא זענען דא אינטערעסאנטע זאכן. מוז האבן לבן ארויסצומאכן, אבער קושיא, אויב דו האסט נישט די לבן, האסטו עט ליעסט די מצוה פון תכלת. סאו ס'שטעקט זיך נישט ארויס. יעצט האט ער פלעין די בגד. דאס קומט אויס. פלעין די בגד מיט די תכלת קאנעקטעד צו דעם. דאס הייסט תכלת. דאס איז גוט. סאו קען מען זיך טון לכתחילה אויף? דאס פרעג איך דיר.

Speaker 2: ניין, נאר מ'איז מקיים מצות תכלת, און נישט מקיים מצות לבן.

Speaker 1: איך פארשטיי.

אבער דאס איז די וועג וויאזוי מ'לייגט אריין די... פארוואס זאלסטו נישט זאגן אז די מציאות איז נישט מעגליך אז איינער זאל נישט האבן קיין לבן? ס'איז מציאות'דיג מעגליך. פונקט אזוויי ס'איז מעגליך אז ס'איז נפסק, איז מעגליך אז ער האט נישט געווג, זיין בגד איז צו קליין, ער האט נישט געווג ארויסצושלעפן פון דעם מער חוטים. נו? אדער ער האט נישט די שיעור, ווייל אויב די מאכן די חוטים און מאכן אז ס'זאל נישט זיין קיין שיעור, איך ווייס נישט, מיר דאכט זיך אז ער האט געזאגט אז ער דארף מאכן תכלת ווייל ער האט נישט קיין לבן. אזוי זאגט זיך די הלכה, אויב איינער האט צו קליין און ער קען נישט צולייגן עקסטער קיין לבן, ער האט נישט פון וואנעט קיין לבן, ער האט נישט צו צולייגן א תכלת.

דיסקוסיע: וואס מיינט "נפסק עד הכנף"?

Speaker 1: אזוי איז דאך נפסק, נפסק עד הכנף, די סיטואציע וואס... לאמיר אנהייבן פון די סיטואציע נאך די נפסק. וויאזוי זעט עס אויס נאך די נפסק? ס'איז עפעס, ער האט נאך אויף וואס צו הענגען? עד הכנף. ס'איז נישטא גארנישט. עד הכנף מיינט אז ס'איז נישט געבליבן גארנישט. וואס איז געבליבן?

Speaker 2: איי דאונט אנדערסטענד. וואס איז געבליבן ווען ס'איז נפסק עד הכנף? גארנישט, ניין? ס'איז געבליבן עפעס יא? דאס מיינט עס? עפעס איז געבליבן? ס'שטייט נישט אין נסתרות האבן.

Speaker 1: כנף איז פשט די בגד אליין. כנף איז פשט די בגד. רייט? סאו ס'איז געבליבן די בגד אליין. סאו קענסטו זאגן אזוי. דאס וואס דו זאגסט אז די תכלת מוז גיין אויף די לבן, דאס איז בהכרח אזוי, ווייל די תכלת הענגט אויף עפעס, ס'הענגט נישט אין די לופט. די לבן איז דאך נישט קיין ענף לבן. פארוואס זאלסטו עס נישט ארייינלייגן אין די זעלבע לאך ווי די לבן ווערט ארייגעלייגט? דו דארפסט דאך מאכן נאך א לאך, דו דארפסט דאך מאכן נאך צוויי לעכער.

Speaker 2: אה, סאו ס'איז רעדע פון א בגד וואס פון די בגד, ווי מער א בגד וואס מ'קען דארט ארויסשלעפן. מ'וועט אונז שפעטער וויאזוי מ'מאכט עס, אבער די לבן, איך פרעג דיך, ס'מוז זיין אן ענף לבן, ס'לויפט אן קיין ענף לבן, ס'איז אן ענף לבן. דווקא מקפיד צו זאגן א חלבן, איך זעה, איך זעה אז ער איז מקפיד צו זאגן, איך טריי צו פארשטיין. אפשר ווערט דאס קלארער שפעטער, לאמיר זעהן, אפשר דאס ווערט קלארער שפעטער, לאמיר זעהן. קען זיין ווייל אזוי ווי ער זאגט, עס האט חלבן לשנה, עס שטעקט זיך ארויס פונעם בגד, עס לייגט זיך עפעס אזוי, איך האב נישט קלאר.

דער חילוק צווישן "ציצית" און "תכלת"

Speaker 1: דער זאגט אן אנדערע, די מפרשים דא זאגן אן אנדערע, אז טאקע אז ס'איז נישט יוצא מיט די חלבן אליין, ס'זעהט מיר אויס ווי די ווארט ציצית אליין, פילט חלבן ווערט נישט גערופן ציצית. נאו פראבלעם, וואס איז אן אנדערע פשט פון דאס? ווייל ציצית איז עפעס א מין שריים פונעם סחורה, אזוי ווי ווען איינער לייגט א שטיקל סחורה אויף זיין קאפ, ווערט עס נישט ציצית ראשה. ציצית ראשה מיינט א פאניטעל, עפעס וואס דרייט זיך אזוי ארום דעם קאפ. ציצית פונעם בגד מיינט אויף די סחורה וואס מ'באשאפט פונעם עק פונעם בגד. ווייל א מענטש טראגט א בגד וואס מ'האט געשריקט, איז אייביג דא פרינדזשעס, איז אייביג דא די עק. אויף דעם עק, דעם עק זאל מען עפעס צאמבינדן, מ'זאל מאכן דערפון א וויזעבל עק, און אויף דעם וויזעבל עק זאל מען ארויפלייגן א שטיקל תכלת. מ'זאל מאכן אן

ענף, מ'מאכט אן ענף. א נקרא ענף. מ'זאל עפעס טון דערמיט, מ'זאל עס צאמנעמען סאמהאו, און אויף דעם זאל מען ארום בינדן אביסל תכלת.

נישט נאר צאמנעמען, מ'דארף עס ארויסשטעקן, מער ווי צאמנעמען, עס דארף זיין אביסל לענגער, עס דארף זיך עפעס ארויסשטעקן, איך האב נישט געזאגט געהעריג, אבער עס דארף זיך ארויסשטעקן, רייט? עס איז אן ענף וואס שטעקט זיך ארויס פונעם בגד, על הכנף. אן ענף טייטש א פרינדזש וואס שטעקט זיך ארויס. און אויף דעם לייגט ער תכלת, דאס איז דער אמת.

Speaker 2: ביסט גערעכט, תכלת הייסט נישט ציצית. אינטערעסאנט! תכלת איז נישט ציצית. תכלת איז געווען גערופן ציצית, רייט. סאו פיל תכלת, עס קען נאכדעם וואס עס הייסט שוין ציצית, קען עס נאכדעם זיין מצוות תכלת לבדה, וואס עס איז א קשיא. ווייל נעכטן איז געווען דא ציצית, דאס איז געווען נישט... אבער לייגן תכלת...

Speaker 1: יא, ווייל דער בגד הייסט ציצית, עס ווערט נישט פסול עפעס סאמהאו, ווילאנג עס זענען נאך דא עפעס פונעם ציצית.

Speaker 2: אקעי, סאמטינג איז מיסינג א שטיקל דא, מ'וועט עס פארשטיין בעסער, אקעי.

הלכה א (המשך) — איין מצוה, נישט צוויי

אפילו פה, זאגט דער רמב"ם ווייטער, סך הכל האבן מיר אזוי, אז ס'איז צוויי חלקים אין די מצוה, ס'איז דא צוויי צבעים אין די מצוה, און נאכדעם וואס זיי זענען נישט מעכב איינער די צווייטע. זאגט דער רמב"ם, אויב אזוי האט א מענטש געטראכט אז ס'איז ממש צוויי מצוות. זאגט דער רמב"ם, ניין, זאלסטו וויסן, **אע"פ שאין אחד מעכב את חבירו**, אפילו די תכלת און די לבן זענען זיך נישט מעכב איינער די אנדערע, זענען זיי אבער נישט אינגאנצן צוויי מצוות.

ס'איז דאך לענין מנין המצוות, אדער לענין אז א מענטש וועט צונעמען־גיין וועט ער גיין טוהן צוויי מצוות, ער וועט דאך טוהן, ער וועט נישט רעכענען צוויי. נאר די מצוה איז איין מצוה, **"הרי היא מצות עשה אחת, ולובש טלית שיש בה לבן או תכלת או שניהם כאחד הרי קיים מצות עשה אחת"**. אז מ'האט געגאנגען איין מצוה, ס'איז נאר איין מצוה וואס האט צוויי חלקים.

דיסקוסיע: וואס איז די נפקא מינה?

Speaker 2: וואס איז די נפקא מינה נאר לענין מנין המצוות? אדער אפשר אז מ'מאכט נאר איין ברכה?

Speaker 1: ניין, למשל, לאמיר זאגן, ס'קען זיין נוגע למשל צו א שאלה פון מצוה הבאה בעבירה, אדער איך וויל זאגן, עשה דוחה לא תעשה, אפשר איז דא א נפקא מינה צו ס'איז צוויי אדער איין מצוה?

Speaker 2: יא, איך מיין אז צוויי עשה'ס וועט נישט זיין גרינגער צו זיין דוחה.

Speaker 1: ניין, נאר עשה ולא תעשה. איך ווייס נישט צו צוויי העלפט.

אממ, נישט קלאר. דער רמב"ם האט לכאורה פארשטאנען אז ס'מיינט לענין מנין המצוות, ווייל ער ברענגט עס אין זיין ספר המצוות.

Speaker 2: אקעי, וואס האט ער עס געדארפט דא ברענגען? ווייל ס'איז יא עפעס. ער ברענגט דאך גאנצע צייט די מנין המצוות, וואס? ער זאגט דאך יא, ער וויל אויסרעכענען.

אקעי.

Speaker 1: ער זאגט אז בײדע זענען סוף כל סוף די ענין צו דערמאנען די **"למען תזכרו ועשיתם"**. דאס איז געווען זיין הסבר אין ספר המצוות וויאזוי ס'קען זיין אז צוויי אנדערע זאכן זענען איין מצוה. ער זאגט ווייל ס'איז נישט צוויי אנדערע זאכן, ס'איז די זעלבע סארט זאך. ווייל ס'איז נישט נאר די תכלית, ס'איז אויך די זעלבע סארט זאך.

Speaker 2: זייער שטארק.

Speaker 1: רייט, אבער די תכלית איז נישט גענוג, ווייל תפילין איז דאך אן עקסטערע מצוה. ווייל ס'איז אן אנדערע מעשה מצוה. ווען ס'איז די זעלבע מעשה מצוה און ס'איז די זעלבע תכלית, אפילו ס'איז דא דערין צוויי צבעים, איז עס איין מצוה. אז וואס איז יא א מכה? וארבע אציציות, וארבע ציציות מכה זו איז זו, דאס איז א בעגער

הלכות ציצית: סדר עשיית הציצית — מקום ההנחה, חוטין, כריכות וחוליות

הלכה יא — ארבע ציציות מעכבות זו את זו

Speaker 1: זאגט ער, ווייל ס'איז נישט די איינציגסטע זאך, ווייל ס'איז די זעלבע סארט זאך. ווייל ס'איז נישט נאר די תכלית, ס'איז אויך די זעלבע סארט זאך, ס'איז א שטריק.

רייט, אבער די תכלית איז נישט גענוג, ווייל תפילין איז נאך אלץ אן עקסטערע מצוה. דאס איז אן אנדערע מעשה מצוה. ווען ס'איז די זעלבע מעשה מצוה און ס'איז די זעלבע תכלית, אפילו ס'איז דא דערין צוויי ציוויים, איז איין מצוה.

וואס איז יא מעכב? **וארבע ציציות מעכבות זו את זו.** דאס איז אז א בגד וואס איז מחויב בציצית, וואס האט פיר זייטן וואס באקומען ציצית, די אלע פיר זענען זיך מעכב איינער דעם צווייטן. ס'קען נישט זיין נאר א ציצית אן דריי פון זיינע עקן. דאס איז נישט גוט.

הלכה יב — כיצד עושין את הציצית: מקום ההנחה, חוטין ושיעורים

זאגט דער רמב"ם, **כיצד עושין את הציצית?**

אקעי, אזוי גייען מיר לערנען. מיר רעדן מער פראקטיש וויאזוי מאכט מען די ציצית.

זאגט דער רמב"ם, **מתחיל מסביב של טלית שהוא סוף הארוג**, מען הייבט אן מיט די עק פון די טלית, וואס דאס איז די סוף פון די געוועבאכטס, פון די געשטריקטע סחורה, **ומרחיק ממנו לא יותר משלש אצבעות למעלה.** מען גייט פון די עק גייט מען דריי פינגערס, נישט מער ווי דריי פינגערס, **ולא פחות מקשר גודל.** גודל מיינט, גודל איז די פינגער, אבער וואס הייסט א קשר גודל? אזוי לאנג ווי ס'וואלט אויסגעקומען א סחורה ווען מ'דרייט עס ארום די גודל? קשר פון א גודל? אדער די קשר גודל מיינט די ביין פון די גודל? יא, קשר מיינט די ביין, אזוי זאגט ער, די קשרי אצבעות. יא. **ומכניס שם ארבעה חוטים.** ביי די עק, דאס הייסט די דריי אצבעות אוועק פון די עק, דארטן איז מען מכניס, סאמהאו מ'מאכט א לאך, ער זאגט עס נאכנישט, דארטן לייגט מען אריין פיר חוטים.

אגב, מיר האבן שוין געזאגט אז די מנין חוטים איז נישט מן התורה. שרייבט ער יעצט פראקטיש וויאזוי אידן טוען, מ'לייגט אריין פיר חוטים. מען קאפלט עס באמת, מען פאלדט עס. קומט אויס אז יעצט איז עס פון די... מסתמא א לאך, ער זאגט נישט אז מען מאכט א לאך, אבער יעצט קומט ארויס פון ביידע זייטן פיר, איז עס נעמט זיך אז עס הענגט ארויס אכט חוטין. **תלוים מן הקרן**, זיי הענגען פון די בגד, ניין?

Speaker 2: ניין, מן הקרן פון די...

Speaker 1: פון די עק פון די חוטין.

Speaker 2: פון די עק פון די בגד, יא יא.

Speaker 1: אה, מן הקרן, יא יא, ארבע קרנות, ס'איז ווי ארבע קארנערס.

Speaker 2: יא, א קארנער, יא. ס'זאל קערן קיין ארבע קרנות, פאר זכור את היום.

Speaker 1: יא. זאגט דער רמב"ם, **ואורך החוטין השמונה**, די אכט חוטין, ווי לאנג דארפן זיי זיין? זיי טארן נישט זיין קורצער פון פיר אצבעות. אבער אויב זיי זענען געווען גרעסער פון דעם, גרעסער שאט נישט, **אפילו אמה או שתים**, אדרבה. **לא איכפת לן.** געגאנגען.

Speaker 2: קשה.

דיסקוסיע: וועלכע אצבעות?

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, וועו מען זאגט... קשה איז די קשיא. זאגט דער רמב"ם ווייטער, און וועו איך זאג דיר... אממ... פריער האט ער געזאגט דריי אצבעות, אבער דא איז די אורך החוטין איז נישט ווייניגער ווי פיר אצבעות. וועלכע אצבעות? מיינעך גודל, די אצבע וואס הייסט די גודל, און וועו פיר אצבעות מיינט פיר מאל די גודל.

הלכה יב (המשך) — חוט תכלת: שיטת הרמב"ם vs. ראב"ד

ויהיה אחד מן שמונת החוטין חוט תכלת, והשבעה לבן. ווייטער, וויאזוי די מצוה זאל זיין? אז איינער פון די אכט חוטין זאל זיין א חוט תכלת, אלע אנדערע זאל זיין לבן.

יא, קומט אויס אז לויט די רמב"ם מאכט מען נאר א האלבע חוט תכלת. פארוואס? ווייל אכט ווערט עס נאר נאכדעם וואס מען פאלדט עס, רייט? קומט דאס זייער אינטערעסאנט, כדי דער רמב"ם זאל נישט איינער פון די אכט שטייט, אז מען לייגט פתיל תכלת על הגדול, נישט על הגדול, על הענב. קומט אויס אז ער מיינט צו זאגן א האלבע חוט תכלת, ווייל די אנדערע האלב, יא, מאכט זיך נאר איינס פון זיבן, איינס פון אכט, א פתיל תכלת לויט די רמב"ם. שטימט?

דערפאר זאגט דער הייליגער ראב"ד אז ס'איז א טעות. **אמר אברהם**, יא, דו זעסט ווי ס'איז.

Speaker 2: אבער מען דארף מאכן נאך פארדעם, איינער פון די פיר דארף זיין.

Speaker 1: **אמר אברהם, טעות הוא זה, אלא שנים של תכלת וששה לבנים.** ס'איז דא אלעס טענות וויאזוי מען טייטשט די גמרא וכדומה, אבער דאס איז די שיטה פון די הייליגע ראב"ד, אז מען דארף מאכן א גאנצע חוט'ל אויף... נישט א האלבע חוט'. דער רמב"ם זאגט נישט א האלבע חוט', ער זאגט אז איינס פון די אכט איז תכלת. וואס ס'איז פשוט אז לויט דעם קומט אויס אז מ'קלערט נאר א האלבע חוט פון תכלת, נישט א גאנצע.

Speaker 2: מ'קלערט עס נאכדעם וואס ס'הענגט שוין אויף די טלית?

Speaker 1: ניין, ס'איז א חוט וועו מ'קלערט עס. מ'קאלערט א האלבע און מ'הענגט עס ארויף.

Speaker 2: יא, ס'שטימט.

Speaker 1: יא. אקעי. ווייטער זאגט דער רמב"ם...

מ'האט געפרעגט דעם רמב"ם אליין צו ס'איז אמת אז דאס טוט מען. ער האט געזאגט קלאר אז דאס מיינט ער צו זאגן אז מ'שניידט איינס פון די אכט, נישט איינס פון די פיר. מ'פארבט א האלבע חוט.

Speaker 2: יא. אקעי. יא.

הלכה יג — סדר הכריכות והחוליות

Speaker 1: וואס טוט מען נאכדעם וואס מ'האט שוין אריינגעלייגט די אלע פיר חוטים אין די בגד?

יא, און נאכדעם נעמט מען איינע פון די חוטי הלבן, און מ'בינדט עס ארום א כריכה אחת על שאר החוטים בצד הבגד, און מ'לאזט עס. דאס הייסט, מ'לייגט עס ארויין אין... ס'איז נאכנישט געזאגט אז ס'איז דא א לאך. וויאזוי לייגט מען עס אריין אין די בגד?

Speaker 2: אוודאי מיט א לאך, וואס איז די שאלה?

Speaker 1: א לאך. ותולה, ער האט דיר געזאגט "מכניסן שם". און איינע פון די חוטים איז די...

Speaker 2: מ'דארף פארשטיין אז די אלטע בגדים זענען אלעמאל געוועזן פול מיט לעכער.

Speaker 1: אה, מ'דארף פארשטיין אז זיי האבן גענומען אזא שוואכע סחורה און מ'שטופט עס דורך. אקעי? איך ווייס נישט. אקעי.

און בקיצור, מ'מאכט איין כריכה פון לבן אויף די אנדערע חוטים און מ'לאזט. נאכדעם, יא?

Speaker 2: און נאכדעם נעמט מען חוט התכלת, די וואן וואס איז תכלת, **וכורך בו שתי כריכות בצד כריכה של לבן וקושר.** מ'בינדט ארום שתי כריכות לעבן די כריכה של לבן, די ערשטע כריכה וואס מ'האט יעצט געזאגט, וקושר, און מ'מאכט א קשירה.

Speaker 1: **והשלוש כריכות האלו הן הנקראין חוליה.** די דריי כריכות צוזאמען רופן זיך חוליה.

אקעי. די חוליה איז עפעס אזא סארט דיזיין וואס מ'מאכט אויף די ציצית. לכאורה איז עס אן ענין ווי מ'מאכט שיין די ציצית.

ומרחיק מעט, נאך די ערשטע חוליה וואס מ'האט געמאכט, נאך די ערשטע דריי כריכות, לאזט מען אביסל ליידיג פלאץ, **ועושה חוליה שניה בחוט של תכלת לבדו**, אויף די תכלת אליין. מיט די תכלת לבדו, דאס הייסט ער דרייט די תכלת ארום דריי מאל. לכאורה, די ערשטע האט ער געמאכט איין לבן, ער האט אנגעהויבן מיט לבן, און נאכדעם לייגט ער תכלת. די צווייטע און די דריטע און אזוי ווייטער מאכט ער אלעס נאר תכלת, חוץ פון די לעצטע.

ומרחיק מעט ועושה חוליה שלישית וכן עד חוליה אחרונה שיכרוך בה שתי כריכות של תכלת וכריכה אחרונה של לבן. ומשום שהתחיל בלבן מסיים בו, שמעלין בקודש ולא מורידין.

סאו סך הכל אין טאטאל, ער זאגט נישט וויפיל כריכות מ'זאל מאכן, וויפיל חוליות מ'זאל מאכן. וויבאלד ער האט געזאגט, ער זאגט נישט וויפיל. אבער די ערשטע און די לעצטע זענען ווייסע. די ערשטע און די לעצטע דריי, יא. די חוליות טייטש, די כריכות של תכלת לבדו, וואס מ'רופט זיך א חוליה, גרופס פון דריי. די ערשטע אבער מאכט מען ווייס, און די לעצטע ווייס.

טייטש פון "מעלין בקודש ולא מורידין"

זאגט די רמב"ם פארוואס? פארוואס ענדיגט מען מיט די ווייס? **שמעלין בקודש ולא מורידין.** וואס איז טייטש? שמעלין בקודש ולא מורידין. וועלכע איז הייליגער, די תכלת אדער די לבן? זאלן זיי זיין די זעלבע הייליגקייט, די זעלבע מצוה, א מצוה אחת וואס האט צוויי חלקים? מעלין בקודש ולא מורידין.

די פוינט איז, וואס זאגט די רמב"ם? **הואיל והתחיל בלבן מסיים בו.** וויבאלד ער האט אנגעהויבן מיט לבן, האט נישט געפאסט אז ער זאל נישט ענדיגן מיט אים. ער האט אנגעהויבן מיט לבן, ער האט גענומען דעם לבן, ער האט אים געגעבן א שיינע זאך, ער האט געגעבן די כריכה. האט ער גארנישט געזאגט אז ער האט אנגעהויבן מיט לבן, אז ער האט אנגעהויבן מיט תכלת, און ער האט עס אינגאנצן אפגעלאזט, אז ער איז מורד געווען. ניין, ער האט געזאגט אז מען זאל צוריקציען, ענדיגן מיט אים אויך, אז מען זאל איבערענדיגן. דאס איז די טייטש פון מעלין בקודש ולא מורידין.

דאס איז די טייטש מעלין בקודש ולא מורידין. מען ווארפט נישט אוועק א מצוה. ניין, מעלין בקודש ולא מורידין, מען נעמט עס נישט אראפ. דער לבן זאל נישט ווערן אינגאנצן פארשעמט, לייגט מען עס נישט אראפ, אז עס זאל ווערן גארנישט, דורכדעם וואס מען האט אנגעהויבן צו נוצן. ווייל אזוי מוז מען מיט אים ענדיגן אויך.

פארוואס הייבט מען אן מיט לבן?

אויב אזוי, פארוואס הייבט מען אן? דאס איז די בית פון די שאלה. אלע שואלים פרעגן פארוואס הייבט מען אן מיט לבן? זאגט דער רמב"ם, **כדי שיהא סמוך לכנף מינו.** דער בגד איז דאך א בגד פון לבן, זאל די נאנטסטע צו די בגד זיין לבן. **ודרך זה יעשה בארבע כנפות.** און אזוי ביי אלע פיר זייטן זאל זיין די אופן, אז מתחיל ומסיים בלבן וכו'.

השגת הראב"ד אויף דעם סדר

זאגט דער ראב"ד, אז ער האט נישט קיין שפע אויף די גאנצע סדר. ער זאגט אז די סדר האט **לא שורש ולא ענף**, ניטאמאל געזען פון ערגעץ ענף. זאגט דער ראב"ד אז דאס האט נישט קיין שורש און נישט קיין ענף, עס מאכט

נישט קיין סענס. דער ראב"ד זאגט אויף די נקודה וואס דער רמב"ם זאגט אז מען הייבט אן מיט לבן און מען ענדיגט מיט לבן, זאגט דער ראב"ד אז ער פארשטייט נישט, למעשה האט ער געמאכט אסאך מער תכלת ווי לבן. דו מאכסט פורים פון מיר, דו זאגסט מיר אז דו סייווסט די לבן מיט'ן ענדיגן מיט אים? זאגט דער ראב"ד אז עס איז זייער מאדנע.

איז ממילא, דער ראב"ד האט געברענגט פון רב נטרונאי אן אנדערע סדר. וואס איז די אנדערע סדר? אז מען מאכט... אה... זיבן חוליות... איך האב נישט קיין כח וויאזוי ער זאגט אז מען זאל עס מאכן. ער מאכט אסאך מער לבן לכאורה לויט דער ראב"ד, אזוי מוז זיין. דער ראב"ד האט אן אנדערע מהלך פון חוליות. דו האסט אסאך אסאך שיטות אין חוליות, ספעציעל מיט תכלת און וויל.

יעצט, נאר וואס איז די טייטש? וואס זאגט דער ראב"ד אבער וואס מען זאל טון? דער ראב"ד טענה'ט אז מען מאכט אלע חוליות צוזאמען, אלע ביידע צוזאמען. אז די חוליא איז צוזאמען א חוט פון תכלת מיט א חוט של לבן, און מ'האט אויך צוגעלייגט א קשר פון אויבן, אז די קשר האט געמאכט פון תכלת מיט לבן. קומט אויס מיט דעם זעקס כריכות. איך ווייס נישט וויאזוי ס'ווערט זעקס. אה, זעקס כריכות, ס'ווערט א גאנצע צייט נוצט ער ביידעס. קומט אויס אז יעדע חוליא איז זעקס, נישט דריי. לויט די ראב"ד. דאס איז די ראב"ד'ס פשט. די ראב"ד האט אנדערע פשטים. די מעין נקודת המחלוקת פון רמב"ם און ראב"ד איז אז די ראב"ד

הלכות ציצית – מחלוקת רמב"ם וראב"ד, מנהגי חוליות, ושזירת חוטים

מחלוקת רמב"ם וראב"ד בכריכות

Speaker 1: און ער האט אויך צוגעלייגט א קשר פון אויבן, אז דער קשר איז געמאכט פון תכלת מיט לבן. קומט אויס מיט דעם זעקס כריכות. וואס הייסט זעקס כריכות? א גאנצע סדר פון צוויי ביידעס. קומט אויס אז יעדע חוליא איז זעקס, נישט דריי, לויט'ן ראב"ד. דאס איז דער ראב"ד'ס פשט, אז דער ראב"ד האט אן אנדערע פשט.

עיקר נקודת המחלוקת

און די עיקר נקודת המחלוקת צווישן דעם רמב"ם און דעם ראב"ד איז אז דער רמב"ם מאכט ממש מחצה על מחצה, דהיינו צוויי כריכות לבן און צוויי כריכות תכלת, און די גאנצע זאך איז דאך דריי, וואס איז דאס פיר? נאר א חלק פון דעם איז לבן. ממילא לויט'ן רמב"ם נוצט ער גארנישט קיין לבן בעצם. דאס איז די עיקר חילוק.

קשר עליון – רמב"ם vs. ראב"ד

און ס'איז דא נאך א חילוק, ער לייגט צו א קשר, און אנדערע זאכן. דער ראב"ד, איר האט באמערקט אז דער רמב"ם זאגט בכלל נישט מ'בינדט צו פאר די כריכות. דער רמב"ם זאגט בכלל נישט מ'בינדט צו די ציצית אויף די בגד. מ'בינדט נאר נאך די כריכות, מ'געבט א קשר אויף די חוליא, בינדט ער צו, אבער ער בינדט נישט צו די ציצית אויף די בגד בכלל. ס'שטייט נישט אין רמב"ם אזא זאך.

דאס איז א שטיקל פראבלעם, ווייל אין די גמרא ווערט דערמאנט עפעס א זאך וואס הייסט א קשר עליון, דער ערשטער קשר. דאס איז וואס דער ראב"ד וויל פיקסן, איינע פון די זאכן וואס ער וויל פיקסן. אבער דער רמב"ם איז נישט גורס דעם. דער רמב"ם לערנט קשר עליון, ער מיינט די ערשטע חוליא, דארט מאכט ער א קשר. נישט נעבן דעם.

כמה חוליות עושה – הלכה ח

Speaker 1: שלום, אזוי גייט דער רמב"ם ווייטער, **"כמה חוליות עושה בכל קרן וקרן?"** אה, דאס איז וויאזוי מ'מאכט די חוליא, אבער וויפיל חוליות מאכט מען? זאגט דער רמב"ם, **"לא יפחות משבע ולא יוסיף על שלש עשרה"**, ערגעץ צווישן זיבן און דרייצן. **"וזהו מצוה מן המובחר"**.

מצוה מן המובחר מיינט אפשר צו זאגן דרייצן? מ'דארף מצוה מן המובחר אז ס'זאל זיין ערגעץ וואו צווישן די נומערן. נו? מייבי, איך האב אפילו געטראכט, מצוה מן המובחר איז צו מאכן דרייצן. אהא. איך ווייס נישט. נישט וויינעגער ווי זיבן. יא.

ס'איז אלץ רמזים א זאך. **"הפוחת"**, שטייט אין א ברייתא, **"לא יפחות משבע, כנגד שבעה רקיעים, והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה"** – וואס איז **"ולא יוסיף על שלש עשרה"**? **"כנגד שבעה רקיעים וששה אוירים שביניהם"** – צווישן יעדן הימל איז דאך דא לופט, קומט אויס דרייצן, יא?

סאו ער זאגט, ער ברענגט פון שאלות ותשובות אז די מצוה מן המובחר איז אז ס'זאל זיין צווישן זיבן און דרייצן, נישט אז דרייצן איז די מצוה מן המובחר.

בדיעבד – חוליא אחת כשר

אה, און נאכדעם גייט ער זאגן וואס איז בדיעבד. **"ואם לא כרך אלא חוליא אחת, הרי זה כשר."** אויב האט מען נאר געמאכט איין חוליא, איז אויך כשר. **"ואם כרך חוליות על רוב הציצית, הרי זה כשר."** דאס הייסט, ער האט נישט נאר געמאכט חוליות, נאר ער האט געמאכט אפילו מער, ער האט געמאכט חוליות אויף רוב ציצית, איז אויך כשר. אבער די גאנצע זאך איז אזוי, די גאנצע נושא פון חוליות איז א שיינע דיזיין וואס מ'מאכט מצוה מן המובחר.

שליש כריכות, שני שלישים ענף

"ורוב נוי החוליות", די שיינקייט פון די חוליות איז **"שכל החוליות יהיו בשליש החוטין המשתלשלין, ושני שלישי ענף"**. דאס הייסט, די שיינקייט גייט אויף די נעקסטע זאך, וויפיל פון די ציצית מאכט מען די חוטין, יא? אויב מ'מאכט דאס אויף די רוב איז כשר, אבער שיין איז דאס וואס? ביי די דריטל. **"שכל החוליות בשליש החוטין המשתלשלין, ושני שלישי ענף"**. אז ס'זאל זיך ארויסשטעקן צוויי דריטל ענף נאך די כריכות.

ס'איז בערך ווי אונזערע ציצית, יא? אז קודם איז דא די אלע כריכות, און נאכדעם איז דא נאך א צוויי דריטל ציצית. אונזערע ציצית, יעדער איינער מאכט אליינס וואס ער וויל. רוב ציצית וואס מענטשן האבן איז אסאך צו לאנג, ס'איז אסאך מער ווי צוויי דריטל. אמת. און ס'איז נישט שיין, מ'דארף עס אפשניידן. איך גיי דיר קוקן צו זען אז ס'איז אסאך מער ווי צוויי דריטל.

Speaker 2: וואס?

Speaker 1: ניין, ס'איז נישט אסאך מער ווי צוויי דריטל. פאלד עס, גיב עס א פאלד. איינס, צוויי, אביסל מער. ס'איז צוויי דריטל. אקעי. ווייטער. ס'איז בכלל נישט אזוי לאנג, איך ווייס נישט.

וואס איז געשעטאנען אז די שיעור דארף זיין? די שיעור דארף זיין וואס? ווי לאנג דארף עס זיין? ד' אצבעות. **"ואם יתר על כן יש לו כשרות"**. אקעי.

לבן בלא תכלת – הלכה ט

דאס איז עד כאן בסדר העשיה מיט תכלת, וואס זיי דארפן דאך מאכן, מיר גייען מיט תכלת. וואס איז ביי איינער וואס האט נישט קיין תכלת? זאגט דער רמב"ם, עושה לבן בלא תכלת, און איינער גייט טוט לבן ווייל ער האט נישט קיין תכלת, יא, נעבעך ער איז אין גלות, ער ווייסט נישט ווי צו מאכן תכלת, אדער ס'קאסט אים צו טייער, איך ווייס וואס וכדומה, יא, ווייל ער האט מורא איינער גייט טראכטן אדער קוקן אויף אים, ער קוקט אויף אים מיט די מצוה.

לוקח אחד משמונת החוטים, נעמט איינער פון די שמונת חוטים, וכורך אותו על שאר החוטין, און מניח שני שלישים ענף. דאס הייסט, ער האט נישט קיין תכלת? ער ניצט א ווייסער חוט, חוט לבן, צו מאכן די כריכות, כורך עושה די כריכות, און מניח שני שלישים ענף – לאזט לויז זאל הענגען צוויי דריטל. די זעלבע זאך אזוי ווי מען געזען.

"וכריכה זו, אם רצה לכרוך עושה חוליות חוליות" – קען ער כורך בחוליות, אז אויב וויל מען מאכן חוליות פון די לבן אליין, קען מען טון.

"והרשות בידו", איז די רמב"ם'ס שיטה. אונז פירן זיך אויך אזוי אז ווען מ'האט לבן בלא תכלת, מאכט מען אויך חוליות. **"ואם רצה לכרוך בלא מנין חוליות"** – קען מען טון, ווען ס'איז לבן אליין מוז מען נישט טון חוליות.

"כללו של דבר". כללו של דבר, יתכוון אז דער געבינדענער חלק זאל זיין א דריטל, וואס איז פריי, פון דער גאנצער חלק זאל זיין שני שלישים, צוויי דריטל. דאס וויל דער רמב"ם יא מקפיד זיין, אפילו בלבן אז דער רוב יהיה שני שלישים. יא.

"ויש מי שאינו מדקדק בדבר זה בלבן" – אויב וויל מען כורך אויף רוב החוטין, משא לכרוך אליין, עס איז אויך נאך כשר. יא, עס איז נאך כשר אפילו בלבן. **"ואם כרך הלבן על רוב החוטין"** – איז עס כשר. יא. איך וויל זאגן, דער עולם ווייסט אז אונז, דער אונז צווייט, אונז האבן דער מנהג, אונז האבן א מנהג צו מאכן פינף חוליות.

אונזער מנהג פון פינף קשרים

Speaker 1: דער עולם רופט קשרים מיט חוליות צווייטערע זאכן, עס זעט מיר אויס אז דער פשטות איז די זעלבע זאך. דהיינו, ביי אונז איז איינגעפירט אז אונז מאכן זיבן מיט אכט, 11, 13 כריכות, און צווישן יעדע איינס מאכן אונז א קשר. נו, 7, 8, 11, 13 כריכות, און צווישן פינף קשרים איינס פון די צווייטע. דער רא"ש ברענגט שוין דעם מנהג אז מ'מאכט פינף קשרים, חוליות כנגד חמשה חומשי תורה, און נאך רמזים.

זענען אונזערע כריכות שוין חוליות?

לכאורה זעט מיר אויס, איך וואלט געטראכט אז יענע סיי ווי סיי, דאס אליינס איז די חוליות. אז איינער שטייט חוליות, אין די גמרא שטייט דריי, אקעי, אונזער מנהג איז צו מאכן 7, 8, 11, 13 חוליות. דאס איז טאקע חוליות. נישט אז די חוליות זענען נאך עקסטערע קליינע... ניין, נאכדעם איז דא מענטשן, ס'איז דא מנהגים אין חב"ד, אין סקווירא, איך ווייס נישט פונקטליך ווער, וואס זענען מקפיד אז חוץ פון דעם מאכן זיי אויך די חוליות, און זיי מאכן עס אזוי פון פארנט, זיי מאכן אומגעפער נאך א קשר. חוץ פון דעם, יעדע דריי מאכט ער עפעס א שטיקל קשר, וואס דאס הייסט אז ס'זאל זיין א חוליא, און דעמאלטס מאכט ער אזוי ביידע.

איך ווייס נישט, מיר זעט עס אויס אז ס'איז עפעס א דאבלינג פון די זעלבע זאך. די חוליות, אונז מאכן שוין חוליות. דאס איז די חוליות. אז מ'מאכט שטיקלעך, און אזוי איז שיין. דאס איז אונזערע חוליות. די חוליות וואס די מנהגים מאכן איז עפעס נאך א זאך. און אויב מ'וויל מאכן יענץ, דארף מען נישט מאכן די קשרים, נאר מ'מאכט דעמאלטס די קשרים. ס'פעלט נישט אויס צו מאכן ביידע.

But anyway, דער מנהג פון די אידן איז יא צו מאכן ביידע. איך זאג נישט. אבער לכאורה, מ'זאל עפעס מסכים זיין אויף מיר, איך טראכט אז דו זאגסט יא, יא. דאס איז די חוליות. חוליות קומט מיט א כריכה און נאכדעם א קשר. דאס איז דאך די טייטש.

אקעי. ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל למשל, ס'איז דא, דו קענסט קויפן תכלת ציצית לפי שיטת הרמב"ם, און זיי האבן דארט מיט חוליות ביי די זייט. ס'איז אויף די שיטת הרמב"ם, און נאך דא סקווערע חוליות אדער אזא זאך חוליות. האב איך עס פארזאגט? ניין.

סאו די סטאר מאכט ציצית לפי שיטת הרמב"ם, אז די גאנצע דאס איז א חוליא, און די אלע שטיקלעך אזוי זענען חוליות, יא. אבער אויף דעם מאכט ער נאך די זייטיגע קליינע חוליא פון אזוי... יא, אבער ער קען זיין אז דער רמב"ם האט אזוי פארשטאנען. ס'איז דאך א שיטה ברמב"ם, אז סקווירא איז שיטה ברמב"ם. אזוי, אזוי קומט אונז צו, אזוי זענען דא ווערטער.

חוליות איז נישט מעכב

סאו, בעל הבית, ס'איז בכלל נישט מעכב די גאנצע חוליות. מ'נוצט דאך די זעלבע רמב"ם וואס זאגט אז מ'מאכט עס, און לכאורה, איך וויל נאר זאגן דאס וואס אונז טוען, נישט חב"ד, די נארמאלע רוב אידן וואס מאכן, טוען דעם רמב"ם. ווייל ס'איז אן ענין צו מאכן כריכות שיין אפילו מיט לבן. דער עיקר ענין פון כריכות איז אז די תכלת איז מכרוך אויף די לבן, אבער ס'איז א שיינע זאך אויך צו מאכן נאר מיט לבן, מאכט מען דאס.

אנדערע ווילן טייטשן אז אונזער מנהג האלט אז דאס איז טייטש כריכות און חוליות, די... דאס איז אן אנדערע מנהג. ס'איז דאך דא כתותי כתותים, יעדע דריי, אקעי, האלט ער אזוי.

תכלת מיט אונזער מנהג

זאגט ער, אויב איינער האט, ער האלט אז ער וויל נישט געטרויען די תכלת, ער לייגט נישט יא תכלת, איז דאך אוודאי קען ער נאך אלץ טון אונזער מנהג און מאכן נארמאלע ציצית, ער דארף נישט טוישן זיין שיטת הקשירה פון די ציצית ווייל ער גייט תכלת.

און אונזער מנהג איז דאך שוין געמאכט אז מ'מאכט חוליות מיט תכלת, **"וכן אני נוהג"** – ער איז א ליטווישער מן הסתם, ער האט נישט קיין ערבים – איך לייג תכלת און איך מאך עס די זעלבע כשר אזויווי מיין טאטע איז כשר, איך מאך עס אזויווי דער רמב"ם, איינס לבן און די רעסט פון תכלת, אזויווי דער רמב"ם האט געזאגט, און שוין. איך זע נישט קיין ריזן פארוואס מ'זאל דארפן טוישן די קשירה ווייל מ'האט תכלת. אונז מאכן מיר שוין יא אזוי, איך זע נישט קיין ריזן צו טוישן.

תאטש ביי אונז, די לבן וואס מ'דרייט ארום איבער די אלע חוליות איז דאס וואס וואלט געווען דארפן זיין די תכלת וואס... חוץ פון די ערשטע און די לעצטע, וואס דער רמב"ם זאגט אז מ'זאל לייגן די ערשטע און די לעצטע לבן. סאו מ'פירט זיך אזוי, איך זע נישט פארוואס מ'זאל דארפן צולייגן די סקווערע ענין ווייל מ'האט תכלת. אויב איינער וויל יענץ מאכן סתם אזוי, קען ער אפשר, ס'איז א שיינע זאך, איך ווייס. אדער קען מען טון אינגאנצן וויאזוי דער רמב"ם זאגט, און נישט מאכן קיין פינף קשרים שלים בכלל. ס'איז דא אנדערע חברים וואס טוען אזוי, זיי מאכן אזוי דרייען מיט זיבן אדער מיט דרייצן, אנדערע נאמבערס אויך, הכל. ס'שטייט טאקע אין די ברייתא, **"היפות שבהן שבע"**. אקעי, איך בין זיכער נישט מעכב. יא? פארשטייסט וואס איך זאג? יא. אקעי.

חוטים — שזורין — הלכה י

Speaker 1: יעצט גייען מיר לערנען וויאזוי צו מאכן די חוטים, אזויווי ס'שטייט ביי מיין קעפל. האסטו מסכים? יא. מ'קען זאגן אזוי. זאגט דער רמב"ם אזוי ווייטער: **"חוט אחד לבן וחוט אחד של תכלת, אם רצה לעשותן שזורין..."**

שזורין איז טייטש געדראטן? וויאזוי זאגט מען שזורין? צוזאמגעדרייט, יא? **"שש משזר"** האבן מיר געטייטשט ביי אונז, צעדריטע שש. אונזערע ציצית איז שזורין, יא? יא, לכאורה. עושה. שזורין מיינט אז ס'איז נישט נאר איין וועג, אז ס'איז אפענע חוטים. אויב מען מאכט אזא בינטל פון חוטים וואס זענען צוזאמגענייט, עושה קען מען מאכן אזוי, אזוי ווי אונזער ציצית איז. יא. עס האט זיך נאכדארשטייט אזוי מען מאכן דאטקע. רייט. אה.

דא קומט די ווארט, כפל שמואלעדיג. **"אפילו היה החוט כפול"** – שמואלער חוטים. אבער אויב עס איז גוט, שזור ווער הייסט אזוי ווי איין? די ווארט איז אזוי. אה. יעדע חוט איז א חוט פאר זיך. אבער אויב עס איז צוזאמגעדרייט פון א סך חוטים איז גוט.

הלכות ציצית: שזירה, טוויה לשמה, קוואליטעט צמר, און פסולים

הלכה י: שזירה — כפול משמונה חוטים

Speaker 1: שזירה מיינט אז ס'איז נישט נאר איין חוט, נאר אז ס'איז אסאך אפענע חוטים.

אויב מען מאכט א בינטל פון חוטים וואס זענען צוזאמגעדרייט, "עושה" קען מען מאכן אזוי, אזוי ווי אונזער ציצית איז. מען דארף עס נישט מאכן דווקא... אה, דא קומט די ווארט **"כפול שמונה"**. **"אפילו היה חוט כפול משמונה חוטין, אבער אויב ס'איז גוט שזור, הייסט עס אזויווי איין"**... די ווארט איז אזוי, אז די עצם, יעדע חוט איז א חוט פאר זיך. אבער אויב ס'איז צוזאמגעדרייט פון אסאך חוטים, אבער יעצט הייסט דאס די חוט, און

דאס זעט נישט אויס ווי אסאך חוטים, ס'איז צוזאמגעשטעלט פון שמונה חוטים, אבער מ'שטייט נישט, נאר דאס איז יעצט די חוט, **"אינו נחשב אלא חוט אחד"**.

זאגט די רמב"ם ווייטער א נייע הלכה פון טוויה לשמה. אה, דאס הייסט, דו וואלסט געקענט מיינען אז ווען מ'דרייט צוזאם, האט מען שוין יעצט אכט חוטים? ניין. דאס זענען אכט חוטים, לגבי די אכט חוטים איז דאס איין חוט. מ'דארף האבן אכט פון דעם. ניין.

הלכה יא: טוויה לשמה

Speaker 1: זאגט די רמב"ם ווייטער, **"חוטי ציצית"**, די חוטים וואס מ'נוצט ביי די עק פון די ציצית, **"בין לבן בין תכלת, צריכין טויה לשם ציצית"**. ס'דארף ווערן נטווה, ס'דארף ווערן צוזאמגעשטעלט לשם ציצית. אז דער מענטש וואס מאכט עס זאל עס טון לשם ציצית.

דיסקוסיע: וואס מיינט "לשמה"?

Speaker 2: אקעי, גוט.

Speaker 1: זאגט די רמב"ם אויך פון וועלכע מין צמר טוט מען עס. מ'דארף עס טון פון גוטע קוואליטי צמר, אדער חשוב'ע צמר. **"מאימתי אין עושין אותה? לא מן הצמר הנאחז בקוצים כשהצאן רובצות ביניהם"**. ס'איז דא א וועג פון באקומען צמר דורך... די פעלדער האבן קוצים, און דארטן ווערן מענטשן סטאק. דער איל אחד... דער זכר ווערט דארטן סטאק, יא. אדער דארטן איז עס געווען אויף זיינע גרויסע הערנער. אקעי. עס כאפט זיך איבעראל אן צמר ביי די קוצים, און גייט איינער ארום נאכדעם און ער איז מלקט די אלע צמר, ממש ער גייט אראפ צו די קוצים און ער שלעפט ארויס פון דארטן די... מוציא יקר מזולל, און ער וויל מאכן מיט דעם ציצית, פון די שטיקל סחורה. איז נישט גוט, ווייל לכאורה איז עס נישט גענוג חשוב. אזוי ווי עפעס א לקט שכחה פאה, איז אזוי געשנארעט א שטיקל צמר.

Speaker 2: ס'איז נישט לשמה, ס'איז דיעבד איז נישט לשמה.

Speaker 1: ניין, נישט... נישט לשמה.

Speaker 2: ניין, מ'רעדט דאך דא פון די טוויה און ווייטער. די צמר איז דאך נאכנישט טווי.

Speaker 1: ס'מיינט מ'דארף אפשניידן פון די בהמה לשמה?

Speaker 2: אפשר יא, אפשר יא. טוויה מיינט טוויה זאל זיין, ס'מיינט נישט צורה.

Speaker 1: ס'איז אינטערעסאנט, אבער יא, אז דאס רעדט מען נאך. איך ווייס נישט. מיין א קוצים. אזוי לערנט דער רמב"ם. ס'קען יא זיין. אה, ס'קען זיין אז סתם ס'איז נישט קיין שיינע זאך. די איינציגע עכטע זאך פון לשמה, ס'איז נישט קיין רציני'דיגע צמר, נישט קיין גוטע צמר. סאו ס'קומט אריין, ס'וועלדט זיך וואס איז די טייטש לשמה. געדענקסט זיי האבן זיך גע'דינגען און גערעדט אין הלכות תפילין.

Speaker 2: מיינסט צו זאגן, לשמה מיינט ס'זאל זיין א גוטע קוואליטי.

Speaker 1: יא, לשמה מיינט מ'זאל מאכן. וואס מיינסטו בכלל?

Speaker 2: רייט, דו רופסט אריין די סופר, וואס וועסטו אים זאגן? איך וויל נישט א דוחק'דיגע, איך וויל א ציצית. זאלסטו מיר שיקן גוטע חוטים.

Speaker 1: רייט. סאו ס'קען זיין אז לשמה איז נישט די טייטש אז דו דארפסט אין זינען האבן, דער וואס מאכט עס דארף וויסן אז ער מאכט ציצית, אז ס'איז א מצוה. לשמה מיינט לשם א חשוב'ע זאך, ס'זאל זיין ציצית. נישט לשם די מצות ציצית. ס'זאל זיין א זאך וואס האט גוטע... וואס איז געמאכט פון גוטע... אזוי וואלט מען געקענט טראכטן, יא.

פסולים פון מינדערווערטיגע צמר

Speaker 1: אקעי. **"למה צמר"**, נאך א מין צמר, **"הנימין הנתלשים מן הבהמה"**. ווען מ'קעמט אויס די בהמה, קומט אראפ שטיקלעך סחורה. **"ולא מהשיריים שמשיירים בסוף הגיזה"**. ווען מ'ענדיגט די גיזה, מ'וויל עס מאכן גלאט, שניידט מען אפ די פופעדערס. **"אלא מן הגיזה של צמר או מן הפשתן"**. ס'דארף זיין געמאכט פון אריגינעל, פון גוטע שטיקלעך סחורה. מ'האט געשניטן א בהמה, א צמר אדער פשתן, און פון דארט מאכט ער עס. ביי די פשתן איז נישט קיין בהמה, די פשתן וואקסט, לינען. אה, ער זאגט דאס איז משום זה אלי ואנוהו. זאגסטו, ער ברענגט עס דארט פון געוויסע...

Speaker 2: אין אנדערע פלעצער שטייט משום ביזוי מצוה. איך מיין אז ס'איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם האט עס אריינגעלייגט אונטער די קאטעגאריע פון לשמה. ס'איז אינטערעסאנט אזוי. נישט מחייב. ער זאגט ס'דארף זיין לשמה, אבער נישט די אלע זאכן. איך וואלט געטראכט אז ס'איז ענליך צו די דין פון לשמה.

Speaker 1: ס'דארף זיין אריגינעל, נישט ריסייקלט, נישט אויף דער שמואל. אבער דער שמואל מיינט אויך נישט עפעס א ענין פון מחשבות. נאך עס איז מער א ענין פון... וואס וואלט איך געטראכט. מ'זעהט עס ביי פועל ממש. זאג די רבים און ווייטער...

הלכה יא (המשך): פסולים — גזל, עבודה זרה, קדשים

Speaker 1: נאך זאכן וואס מ'מאכט נישט פון דעם צוצות. ואני נושא נושא... קודם האט ער געזאגט די וואס זענען שוואך קוואלעטי, אדער זענען בזויענדיג. יעצט גייט מען זאגן זאכן וואס זענען פסול, ווייל... וואס זענען... אראפגעקוקט, זענען... ווישייגעט, זענען... טראבל. **"א נושא נושא, לויב צמר א גזל"** וואס מ'האט גע'זל'ט, **"ווײלויב עס שוין א אור אין א דחת"**, וואס די הלכה איז ווייל מען דארף עס פארברענען דורך וואס עס איז פאנועה. **"אדער קדשים"**, אויך דאס מ'טאר נישט נוצן קדשים, און מ'טאר נישט מועל זיין. די אלע זאכן טאר מיר נישט, אז עס ווערט א מצווה מהו בעבירים. וועמעשה איז דאס פסול.

דיסקוסיע: משתחוה לבהמה — פארוואס איז די צמר פסול?

Speaker 1: פארוואס טאמעס איז געווען א מעשה איד, האט מחל געווען, עס האלט נישט גענוג געטער, האט עס זיך אנגעגאבן צו ביקן צו א פסי בהמה. מען קען עס זען אין א געוויזע צייטל אין יעדע וואך, פון די מיטער אידערס. דערווא. צימערע פסול הציצות. יא. קען מען גארנישט טון, אז דער בהמה איז יעצט געווארן נאך אזא וויניגער ווערט. ווייל יעצט נוט אז מען קען מען נוצן זיין צענגער פאר די ציצות. אהא.

Speaker 2: זיי האבן געלערנט נאכס עובדי זרה, אז מען קען מאכן א לעבעדיגע זאך פאר עובדי זרה. יא, א בהמה. זיי האבן דיך געלערנט אפישט אז נישט געדענקסט? געדענקסט נאכס עובדי זרה? וואס איז געשטאנען אין וועגן דעם? יא. תפיסת ידולם. יא. זיי האבן נישט געשטאנען בפירוש וועגן א בהמה? וואס איז געשטאנען וועגן א בהמה אין וועכן עובדי זרה? איך מיין אז דארט שטייט... נא, ווי בין איך דא? אבות זרה חס"א. נא. אבות זרה חס"א. וואס שטייט נאך די זרה חס"א? וואס זאגט דער רמביים דארטן זאגט ער אזוי... מען אסר'ט עס נישט. איינמאל דו האסט עס גע'שחט'ן, אסר'ט מען עס נישט.

Speaker 1: א בהמה. דו זאגסט אז דו האסט פאראייגנט א בהמה בפירוש? א בהמה קען מען אויך נישט. ס'בלייבט מיט אן אכילה. אבער למצוה נישט. דאס איז עפעס... אבער למצוה. אה, א מינוט, איך זוך עס דא. אבער איך זע נישט אז דער רמב"ם זאל אין הלכות עבודה זרה זאגן עפעס א חילוק צווישן למצוה. ניין, דארט ברענגט ער עס נישט. דא ברענגט ער עס. אבער אז ס'זאל א מצוה זיין, ס'איז נישט עץ מאנוס. ס'איז נישט ווייל... איך האב מסביר געווען פארוואס ס'איז עץ מאנוס, ווייל א בהמה באלאנגט פאר זיך אליין. א בהמה איז נישט... יא, דאס איז די ווארט. א בהמה איז אזוי ווי א כלי אין תפיסת יד אדם. אבער פאר א מצוה פאסט נישט. אינטערעסאנט. אזוי...

משתחוה לבהמה vs. משתחוה לפשתן — "נשתנה"

Speaker 1: נו, גוט. סאו **"משתחוה לבהמה, די צמר דערפון איז פסול לציצית. אבל המשתחוה לפשתן או נטיעה"**, און אפילו מ'איז געגאנגען און מ'האט אראפגעשניטן די פשתן, ער פרעגט די קשיא, **"שהרי נשתנה"**. פארוואס איז עס געווארן געטוישט? פארוואס איז די צמר נישט נשתנה ווען מ'האט עס צוגעשניטן פון די בהמה? פארוואס דאס שניידן פון די בהמה הייסט נישט נשתנה? נישט אזא גרויסע חילוק, אזוי זעט אויס. ווי איינגעפלאנצט, ס'איז די זעלבע חילוק. ער ברענגט אז די פשתן איז **"מתחילה עץ והשתא חוט"**. אבער צמר איז נאך אלץ צמר. מענטשן זאגן אז שעפעלעך האבן אויף זיך צמר. זיי זאגן נישט אז א בוים, וואטעווער, איז נישט קיין בוים, ס'איז א פלאנט פון פשתן, נישט קאטאן. פשתן איז לינען, יא. ס'איז א זאך וואס וואקסט. ס'זעט אויס אנדערש. ס'איז מער א שינוי.

Speaker 2: האסטו אמאל געזען וויאזוי פשתן וואקסט? יא, יא. וויאזוי?

Speaker 1: איך האב נישט געזען. וויאזוי זעט עס אויס?

Speaker 2: פשתן איז קאטאן.

Speaker 1: פשתן איז נישט קאטאן, צדיק. פשתן איז פלעקס. קאטאן באלס, דאס איז וואס דו מיינסט. פשתן איז נישט קאטאן. פשתן זעט אויס אזוי ווען ס'וואקסט. און וואס מאכט מען פון פלעקס? פשתן! לינען!

Speaker 2: ניין. וואס הייסט ניין? פשתן איז לינען. ס'זעט אויס אזוי. פשתן איז לינען.

Speaker 1: ניין, קאטאן איז נישט פשתן. פשתן איז פשתן. קאטאן איז עפעס אנדערש, ס'קומט נישט דא אריין בכלל. פשתן איז דאך ס'איז א פלאוער. טו מיר א טובה, האלאו, פליז. פשתן איז נישט קאטאן. פשתן איז לינען. צמר ופשתים, גארנישט קאטאן איז נישט קיין צמר ופשתים, ס'קומט נישט דא אריין בכלל. ס'איז דאך א זאך, ס'זעט אויס ווי א פלאוער, ס'זעט נישט אויס ווי א זאך וואס וואקסט. איך מיין, מ'מאכט עס נישט פון די פלאוער, מ'מאכט עס פון די... פון די... וויאזוי הייסט עס... פון די שטעקנס מאכט מען פשתן. אבער ס'זעט אויס אייער אנדערש.

Speaker 2: נו, זעסטו שוין אז ס'זעט אויס אנדערש, איז עס נישט טענה?

Speaker 1: ס'איז אנדערש, ס'זעט אויס אינגאנצן אנדערש. איז שוין, איז ממילא איז עס מער נישט טענה.

ס'איז אויך קיין איסור. ס'שטימט זייער גוט, ווייל די איסור איז אז מ'זאל נישט זאגן, "אה, די געטשקע איז געווארן א ציצית." ס'פאסט נישט. אבער די זאך וואס די בוים דערפון האט דער מענטש געדינט, אה, קיינער געדענקט נישט.

הלכה יב: ציצית שעשאה גוי — ראיה אז "לשמה" מיינט נישט כוונה

Speaker 1: שוין, זאגט די רמ"א ווייטער, מ'האט געזאגט ציצית דארף מען מאכן לשמה. **"ציצית שעשאה גוי, תחילה, פסול, שנאמר 'דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית'"**. דאס הייסט, אידן זאלן מאכן די ציצית. דאס הייסט, פארוואס זאגט ער נישט אז ס'איז פסול ווייל א גוי קען נישט מאכן לשמה, אזויווי ער האט געזאגט לגבי אנדערע זאכן? זעסטו אז וואס? אז לשמה מיינט אזויווי די מפרשים מוטשען זיך אויף די קשיא.

אבער ביי תפילין האבן מיר יא געהאט אז א גוי, מ'טראסט אים נישט אז ער טוט עס מיט א... ער קוקט שוין ווי אלע אנדערע זאכן. געדענקסטו די זאך? ס'איז געשטאנען אזוי אין הלכות קידוש השם לגבי א ספר שכתבו מין, ס'איז נישט געשטאנען אין הלכות ספר תורה, אבער אזוי האבן מיר געלערנט דארט. אבער דא רעדט מען נישט, דא איז נישט קיין זאך וואס מ'דארף שרייבן, ס'איז דאך א ציצית. א גוי טאר נישט מאכן ציצית ווייל ס'שטייט "בני ישראל", נישט א גוי.

דאס אלץ. אבער **"אבל אם עשאה ישראל בלא כוונה כשירה"**. זעסטו קלאר אז ווען מיר זאגן לשמה, ס'מאכט נישט קיין סענס. דו קענסט נישט זאגן די טוויה דארף זיין לשמה אבער די עשיה דארף נישט זיין לשמה, ס'מאכט נישט קיין סענס. מיר מוזן זאגן אזויווי מיר האבן געזאגט פשוט'ע פשט, אז טוויה לשמה מיינט צו זאגן אז ס'זאל זיין די חשוב'ע זאך לשם ציצית, נישט עפעס א שריים וואס מ'שניידט מיט א חרב. א גוי מאכט נישט קיין ציצית, עס איז גוי אשר.

מעבר להלכות תערובת

Speaker 1: די נעקסטע פאר הלכות זענען אין די ענין פון תערובת.

הלכות תעשה ולא מן העשוי בציצית

הקדמה: עיקר הדין פון תעשה ולא מן העשוי

די נעקסטע פאר הלכות זענען אין די ענין פון תעשה ולא מן העשוי. דאס איז אן הקדמה אז מ'זאל מאכן ציצית, אז מ'דארף מאכן זיכער אז ס'געשעט נישט פון זיך אליין. ווען מ'מאכט עס לשם מצוה, דעמאלטס זאל מען עס מאכן.

ס'איז אן ענין פון כוונה, אז מ'זאל עס מאכן דירעקט. ס'דארף זיין א בגד אדער א הויז, און אויף דעם לייגט מען ציצית, נישט ס'איז רעדי-מעיד. רעדי-מעיד איז נישט קיין וועג.

ס'איז דא דעם ענין פון תעשה ולא מן העשוי אויך פאר א סוכה, ביי מזוזה, אסאך מאל איז דא תעשה ולא מן העשוי.

הלכה יב: ציצית שנעשה מן העשוי פסולה

זאגט דער רמב"ם אזוי: **ציצית שנעשה מן העשוי מקודם, ציצית וואס מ'באשטימט יעצט אז ס'זאל זיין ציצית, אבער בעצם איז עס שוין געניית, ס'איז שוין געמאכט, איז פסולה.**

דער רמב"ם איז עס מסביר, למשל, **כיצד? הביא כנף שיש בו ציצית, ער ברענגט אן עק פון א בגד וואס האט ציצית, ותפרו על הבגד, און ער האט עס ארויפגענייט אויף א בגד.** ער האט אפגעשניטן די גאנצע קליינע כנף מיט די ציצית, און ער האט ארויפגענייט די בגד צוזאמען מיט די ציצית. ער האט ארויפגענייט די ציצית פון אן ארבע כנפות מיט ציצית, און ס'איז ארויפגענייט אויף א בגד, און יעצט האט די בגד ציצית.

אפילו יש בו כנף עמל אמה, אפילו די כנף אליין האט אן אמה על אמה, וואס דו קענסט אפשר טראכטן אז דאס איז אליין א בגד, איז אבער פסולה, שנאמר "ועשו להם ציצית", זיי זאלן מאכן ציצית, לא מן העשוי, מ'קען נישט יוצא זיין מצות ציצית ווען מ'ברענגט א בגד וואס האט שוין ציצית און מ'קאנעקט עס און מ'מאכט עס זאל ווערן א בגד. הרי זה דומה למי שנעשה מאליו, ס'איז אזויווי איינער וואס ס'איז געמאכט געווארן פון זיך אליין. אזוי אויך וואס ס'איז געווארן, ס'איז געווארן פון זיך אליין.

הלכה יג: מתיר ציצית מבגד זה ונותנן לבגד אחר

ומותר להתיר ציצית מבגד זה ולתלותה בבגד אחר, בין לבן בין תכלת.

ווייטער זאגט ער, אז ס'איז דא א מיינונג אז אלעס איז תעשה ולא מן העשוי, טאר מען נישט טון דאס אויך. ער זאגט אז דאס מעג מען יא. וואס מעג מען יא? מיט א היתר ציצית פון א בגד שני? פון בגד אחר, מעג ער אראפנעמען די ציצית פון איין בגד און נעמען נוצן די מחובר'ע ציצית אויף אן אנדערע בגד? ווייל דאס הייסט נישט תעשה ולא מן העשוי.

דיסקוסיע: דער רמב"ם'ס שיטה אין דעם דין

יא, ס'איז אינטערעסאנט, דער רמב"ם לייגט עס אריין אין די קאטעגאריע. לכאורה אין די גמרא ווערט עס געברענגט מער אין די קאנטעקסט אז ס'איז א בזיון, ס'פאסט נישט צו מאכן אזא מעלין בקודש ואין מורידין. ס'איז דאך קלאר אז ס'פאסט נישט אזא סארט זאך. אבער דער רמב"ם לייגט עס אריין אז יא, ס'מאכט סענס, דו קענסט נישט... אויב דו ווילסט נעמען, אין קורצן, אויב דו ווילסט נעמען ציצית פון איין בגד און לייגן אויף א צווייטע, דארפסטו אראפרייסן... נישט רייסן, נאר אויף עפענען די גאנצע ציצית און עס לייגן אויף די נעקסטע, נישט לייגן די שטיקל בגד וואס זאל דיר מאכן די ארבעט גרינגער. אבער דאס טוט מען נישט.

Speaker 2: יא. אה, גוט.

הלכה יד: תלה חוטים משתי כנפים זו לזו

תלה חוטים משתי כנפים זו לזו, ער האט א בגד און צווישן די צוויי עקן איז דא חוטים. ער האט געלייגט... ער האט אנשטאט פון לייגן צוויי שטיקלעך, ער האט געטראכט ער מאכט זיך גרינגער עניוועי. וואס די פוינט איז, ער האט גענומען אנשטאט פון לייגן איין שטריק אויף די כנף און נאכאמאל א צווייטע, האט ער געלייגט א לאנגע שטריק, ער האט עס שוין אריינגעלייגט אין ביידע, און נאכדעם וועט ער עס געבן א שנייד אפ אין די מיטן.

Speaker 2: אה, די ציצית איז איין לאנגע ציצית.

און נאכדעם גייט ער עס שניידן. **אפילו ער האט געזאגט אז ער גייט עס שניידן, איז פסולה.** פארוואס? **ווייל ער האט שוין געקניפט די ציצית, ער האט שוין געמאכט די גאנצע זאך פון ציצית, און בשעת שקשרם, ווען ער האט געמאכט די קניפן, איז עס געווען פסול, ווייל שתי כנפים אינן זו בזו בחוטין שביניהם.**

דיסקוסיע: פארוואס איז עס פסול?

Speaker 2: אה, אינטערעסאנט. ס'איז נישט געווען קיין ארבע כנפות. נישט די ציצית האט נישט געטויגט, נאר ס'איז נישט געווען קיין ארבע כנפות, וואס דאס הייסט אזוי ווי איינס.

יא, **ער האט שתי כנפים קרובים זה לזה דרך החוטין שביניהם. ובשעת שפסקי נעשו שתי ציציות.** איך מיין אז ער מיינט די בגד, א בגד, ציצית דארף זיין עקסטער פאר יעדע פון די כנפות. א בגד וואס איז ביידע צוזאמען איז נישט כשר. סאו, ס'פארשטייט זיך אזוי.

Speaker 2: אפשר מיינט ער צו זאגן די ציצית שעל הכנף, אפשר מיינט ער די צוויי עקן, די צוויי חוטים...

איך פארשטיי וואס דו זאגסט, אבער איך וואלט געטראכט אפשר... ווייסט נישט. די פוינט איז אז ס'איז פסול אזוי, ציצית איז נישט כשר אזוי, דאס איז די נקודה. ממילא ווען ער מאכט עס, לייגט ער נישט דעמאלטס די ציצית, ער האט שוין געלייגט די ציצית פריער, אז ס'איז בן עשייה.

הלכה טו: נתן ציצית על ציצית — מכוון לבטל vs. להוסיף

ווייטער זאגט דער ראב"ד, ער האט געלייגט ציצית אלס ציצית, ער האט געלייגט אויף די זעלבע קארנער וואו ס'איז שוין דא ציצית, לייגט ער נאך ציצית. איז ווען **ער איז מכוון לבטל את הראשונה, אז מיט דעם וואס ער לייגט יעצט זאל די יעצטיגע ווערן די ציצית און די פריערדיגע זאל ווערן אויס, איז מבטל את הראשונה, און ער קען ארויסנעמען די ראשונה, די פריערדיגע אריגינעלע ציצית. און דעמאלטס איז עס כשר.**

אבער **ווען ער איז מכוון להוסיף, ווען ער האט צוגעלייגט נאך ציצית האט ער אין זין געהאט אז ער וויל מוסיף זיין, ער וויל נישט טון די מצוה פון ��י תורה צו לייגן נאר אפאר ציצית, נאר ער וויל לייגן דאבל, ער וויל לייגן... און דאס טאר מען נישט, ווייל ס'איז בל תוסיף.** אבער ס'איז דאך דא אכט און נישט צוויי, ער הייבט אן צו פסל'ן. פארוואס? ער שרייבט **"כשהוא מוסיף פסל את הכל". ווען ער האט צוגעלייגט מער חוטים האט ער אלעס גע'פסל'ט.** פארוואס? ווייל ס'איז פאר אים א בל תוסיף.

חידוש: דער חילוק צווישן בשעת מעשה און נאכדעם

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל אריגינעל האט ער געזאגט אז די מספר החוטים האט נישט קיין מצוה פון די תורה, האט נישט קיין ענין. אבער דאס איז איינמאל, אבער מ'קען נישט מאכן, ווייל וואטעווער מ'מאכט איז כשר. נאכדעם לייגסטו צו נאך, איז פשוט דאס הייסט להוסיף, ווייל ס'האט שוין, דאס האט שוין געהייסן פיר ציצית, נישט פינף ציצית, נישט פינף כנפות, נישט פינף ענפים, וואטעווער יא. ממילא ווערט עס דעמאלטס גע'פסל'ט.

אה, אזוי זאגט ער, אז די ענף הייסט נישט קיין חילוק וויפיל שטיקלעך, ס'ווערט אנגערופן אן ענף. אבער די ענף ווערט איין ענף ווען ס'ווערט געמאכט. אזוי, עפעס אזוי. ער מאכט צוויי, און ווייל בשעת ס'ווערט געמאכט ווערט עס פסול, די גאנצע בגד ווערט פסול. אינטערעסאנט אז ס'ווערט פסול, אבער אזוי זאגט ער. און ער שניידט עס, נעמט ער עס אראפ, איז נישט נעשה מן העשוי, שעשיית הראשונה פסולה היתה. ס'האט נישט קיין פנים וויאזוי ס'ווערט יעצט, אבער די גאנצע איז פסול.

דער ראב"ד איז דא א מחלוקת, ער זאגט אז ס'שטייט נישט אזא זאך אין די גמרא. און אונז האבן מיר נישט קיין נערוון צו לערנען די גמרא און אויסגעפינען וואר איז גערעכט, סאו, מיר האבן געסקופט דעם ראב"ד. דער ראב"ד זאגט אז ער האט געקוקט אין די גמרא און ער האט נישט געזען. אבער דער ראב"ד האט נישט געקוקט דא אין די צימער, אז דא אין די צימער האט יעדער איינער נישט נערוון.

Speaker 2: יא.

הלכה טז: בעלת שלוש — ציצית אויף דריי כנפות

סאו ממילא, **אמר רב מתנא לבעלת שלוש, אויב איינער לייגט ציצית אויף א בגד וואס האט נאר דריי כנפות, און נאכדעם האט מען צוגענייט די בגד און צוגענייט א דריטע כנף, און דעמאלטס האט מען צוגעלייגט צו די דריטע כנף חוטי ציצית, חוטין לרוחא, איז אויך פסולה, ס'איז תעשה ולא מן העשוי, ווייל ווען מ'האט געענדיגט נייען איז שוין געווען ציצית.**

הלכה יז: אין כופלין את הטלית לשנים

און ווייטער, **אין כופלין את הטלית לשנים, מ'לייגט נישט צוזאם א טלית אין צוויי און מ'טוט נישט ציצית אין אלע ארבע כנפותיה כשהיא כפולה.** דאס טאר מען נישט טון. מ'טאר נישט צוזאמלייגן א טלית און נאכדעם לייגן, אנשטאט צו לייגן אויף אלע פיר קען מען לייגן אויף צוויי.

Speaker 2: נא, ער מיינט טאקע צו זאגן אז דו גייסט מאכן א קלענערע טלית, אזוי פארשטיי איך. ער גייט מאכן א קלענערע טלית, ווייל ער גייט לייגן אויף די פיר בשעת ווען ס'איז געפאלדעט, ער גייט לייגן אויף יענע פיר עקן, אבער נישט אויף די עכטע פיר עקן כביכול פון די בגד. **אלא אם כן ער טוט א תפירה קלה, דעמאלטס איז יא, ווייל דעמאלטס איז עס שוין ממש געווארן א נייע קלענערע בגד, ווייל ער האט עס איינגעדרייט און פארלייגט שוין אפילו נאר פון איין זייט.** אפשר פאר סאם ריזען וויל ער נישט לייגן אויף די פיר עכטע בגדים, מאכט ער, ער גייט אויסנייען די סיסטעם, ער גייט דאס פאלדן און דאס גייט זיין די כנפות, דאס גייט זיין די... איז נישט גוט.

אקעי.

הלכה יח: נפסק הכנף שיש בו הציצית

וואס איז טאמער **נפסק הכנף שיש בו הציצית, ס'האט זיך אפגעריסן די עק פון די בגד דארטן וואו ס'איז דא די ציצית? איז אויב ס'איז חוץ לשלוש אצבעות, דעמאלטס איז וואס?** ווייל מיר האבן געשמועסט אז די ציצית זענען דריי אצבעות אוועק פון די כנף, איז אויב ס'איז אוועק פון דארטן, דעמאלטס איז דאך למעשה האסטו גענוג פלאץ וואו עס צו טון. **אבער תוך שלוש, לכתחילה זאל מען עס נישט טון אזוי.** וואס זאל מען נישט טון אין תוך שלוש? ס'ווערט תעשה ולא מן העשוי? דו ווייסט פארוואס? לאמיר טראכטן וואס גייט דאך אן. וואס איז די חילוק בין תוך שלוש אדער חוץ לשלוש?

דיסקוסיע: פארוואס איז תוך שלוש אנדערש?

Speaker 2: וואס שטייט אין די ברייתא? בקיצור, די ריזען איז אז בוואו...

ס'צייגט אזוי ווי ס'הייסט פחות משלוש אצבעות, אבער אויב אזוי, פארוואס ווען ס'איז דא א דריי אצבעות הייסט עס נאך כולו בגד? עפעס אזוי. וואס ס'צייגט עס? אזוי קען מען זאגן א פשט.

Speaker 2: ניין, איך פארשטיי אן אנדערע פשט. אז אויב ס'איז נאך אויב ס'איז חסר שלוש אצבעות... איך ווייס נישט. וועל מיר טראכטן דערויף. די כנף איז אראפגעריסן געווארן. איז אויב ס'איז חסר שלוש

אצבעות, תופרן במקומו, נייט מען עס דארטן. דאס הייסט יעצט די עק, יא? דא רייסט זיך אפ, יא? אויב ס'איז נאך אין די דריי אצבעות, וואס הייסט דאס יעצט די עק?

ניין, ער רעדט נישט פון דעם. ער רעדט סתם, ס'האט זיך אפגענוצט די גאנצע כנף מיט די ציצית. יעצט די כנף מיט די ציצית, ער וויל יעצט צונייען צוריק די גאנצע שטיקל? יא.

Speaker 2: אה.

אזוי פארשטיי איך, אזוי בין איך געטייטשט. איך ווייס נישט. תופרן במקומו, ער נייט יעצט צוריק ארויף דעם שטיקל אויף זיין פלאץ. איז עס דאך שלוש, ווייל דאס איז דאך שלוש איז אזוי ווי א שיעור מינימום פון א בגד.

Speaker 2: אה. סאו ס'הייסט נישט אז ער האט א... אה, מילא איז עס פחות מן העשוי.

ס'שטימט מיר נישט. זייער פאני.

אזוי זאגט דער מענטש פון די כסף משנה, איך כאפ נישט. ס'איז דא עפעס אנדערע ריזענס אין די גמרא, אזוי כאפ איך נישט קלאר.

יריעה של בגד שנתמעטה — בגד וואס ס'איז וויניגער געווארן

נאכדעם, לאמיר זען די נעקסטע הלכה, אפשר די נעקסטע הלכה. **יריעה של בגד שמיעט הציצית בסוף האריג, ס'איז געווארן וויניגער. אויף די זייט פון נעבן וואו די ציצית איז אפגעפאלן די חלקה פון די בגד.** אפילו נישט מיט א רגלי געלע קולטשער, איך שער, ווילאנג דו האסט א קולטשער וואס קאנעקט די ציצית צו די בגד. דאס איז בעיסיקלי די פוינט, רייט? דאס איז די חילוק.

הלכה י"ח: דינים בנוגע ציצית שנפסקו או נתמעטו

Speaker 1:

עס איז דא עפעס אנדערע רעיזונס אין די גמרא אז עס כאפט מיך נישט קלאר. נאכנעם לאמיר זען די נעקסטע הלכה, אפשר די נעקסטע הלכה איז...

דין כשהכנף נפסק

Speaker 1:

יענער, **נפסק הכנף שיש בה הציצית, חוץ לשלש אצבעות** — אז די כנף פון דעם בגד, שמי חיטה הציצור מיין סוף פאר איג, ס'איז געווארן וויניגער. ס'איז די ציצור, אויף די זייט פון דעם ווי די ציצור, איז עפעס אראפגעפאלן די חלקי פון די בגד. **תופרה במקומה** — אפילו נישט מען אראפגעריסן פון די חיטה הציצור, ווי לאנג ס'איז דא עפעס א קולטש וואס קאנעקט די ציצור צו די בגד, דאס'ס בעיסיקלי די פוינט, רייט? דאס'ס איז דאך חורא פשוט.

Speaker 2:

איך האב נישט קלאר.

Speaker 1:

יא.

דין כשנתמעטו חוטי הציצית

Speaker 1:

די טרף, זאג דארא נאך הלכה. **וכן, אם נתמעטו, חוטי הציצית** — ס'איז עפעס האבן זיך אראפגעריסן פון די חיטה הציצור, **אפילו לא נשתייר מהן אלא כדי עניבה** — ס'איז געבליבן גענוג אז מ'קען מאכן פון דעם עניבה — **כשרה.** עס דארף נישט זיין די גאנצע לאנגע דעם.

אבער אם נפסק החוט מעיקרו — אויב אבער דער חיטה האט זיך אינגאנצן אפגעריסן פון די בגד — **אפילו חוט אחד, פסולה.**

שאלה: פארוואס איז פסול אם נפסק מעיקרו?

Speaker 1:

איך האב ער פאר וואס מ'האט דיך געלערנט אז מ'דארף נישט מקריב די פיר חיט'ן. אונז ווייסן נישט ווי די חיט'ן מ'דארפן אין די רייסע, פארוואס וואס איז פסול. איך האב קומען קאלט חוט אחד מיינט מסתם צאמגעלייגט די גאנצע חוט. קענט זיין אז עס שטייט נישט ווין ערוך. אבער אקעי. איך ווייס נישט. איין מאל מ'האט עס שוין געלייגט אז עס איז שוין יום העקב? איך ווייס נישט. איך דארף טראכטן. גוטע שאלה.

דו שטייסט פארוואס? ער זאגט נישט פארוואס. אקעי.